

РОМАШКА

Тема номера:
Етнопедагогіка в житті малюка

**Міністр освіти Лілія Гриневич вітає
усіх українців з початком нового
2017-2018 навчального року:
«Від усього серця зичу всім здоров'я,
сил, натхнення, творчості заради
майбутнього України!
Давайте зробимо цей навчальний
рік неймовірним разом!»**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Чао-де Тетяна
Євгенівна, головний
редактор, завідувач
ДНЗ № 9

Дьяконова Вікторія
Вікторівна, заступник
головного редактора,
вихователь-методист

Доценко Оксана
Володимирівна,
вчитель-логопед

Круглов Роман
Андрійович,
адміністратор web-сайту
ДНЗ № 9

Яценко Людмила
Петрівна, практичний
психолог

***Копіювання та
відтворення матеріалів
журналу та будь-якої їх
частини за згодою
редакційної колегії.***

Історичною педагогічною спадщиною називають невичерпну скарбницю людської мудрості.

З давніх часів в Україні педагогічний досвід народу відображався у фольклорі, іграх, танцях, у мистецьких творах, обрядах, традиціях. Це і матусина колискова пісня, і бабусина казка або прислів'я, які спонукають дитину замислитися над почуттями людей, і народні ігри, які так необхідні в дошкільному віці.

Надбання народної педагогіки передаються із вуст в уста від старших до молодших поколінь, фіксуються у писемних пам'ятках та зберігаються в народних легендах, баладах, звичаєвих обрядах, скоромовках і загадках, народних танцях та гуляннях, забавах і народних святах, вжитковому мистецтві.

Кожна людина повинна мати міцне підґрунтя морально-духовних цінностей, стрижнем якого має бути пам'ять народної педагогіки.

Використання накопиченого українським народом досвіду у вихованні є цінним джерелом для відродження й становлення національного виховання. Успіх використання цього досвіду в сучасних умовах залежить від нас, дорослих. Про це і йде мова на сторінках цього журналу.

ЗМІСТ

До джерел народних

Тетяна ЧАО-ДЕ

Формування традицій народного виховання.....3

Сторінка методиста

Вікторія ДЬЯКОНОВА

Етнопедагогіка в житті малюка.....5

Мистецтво

Світлана ОБАДІНА

Екскурсія до «Музею народних умільців».....7

Сторінка вчителя-дефектолога

Ірина ЗУБРИЦЬКА

Від щасливої родини до квітучої України.....11

Сторінка вчителя-логопеда

Оксана ДОЦЕНКО, Ганна САЛІЙ

Народні ігри.....15

Гра дитини

Ірина ІВАНОВА

Дивовижний світ іграшки.....20

Національно-патріотичне виховання

Анна КОЛОСОВА

Бесіда «Історія національного прапору України».....24

Народознавство

Олена СТЕПАНЕНКО

Український національний одяг..25

Етнопедагогіка

Оксана КАЙДАШ

Дитячий фольклор як складова частина етнопедагогіки.....28

Народна творчість

Тетяна ГОРДІЄНКО

Чарівний світ вишивання.....31

Сторінка практичного психолога

Людмила ЯЦЕНКО

Веселий ярмарок.....37

Інтегроване виховання

Любов КУЗЬМИНСЬКА

Витинанку витинала, хатинку прикрашала.....40

Ранній вік

Лідія ВАСЕЧКИНА

Лялька-мотанка – берегиня роду...42

Усна народна творчість

Марина ПАВЛОВА

Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнка, фантазії, творчості.....45

Ознайомлення з навколишнім

Людмила ПЕРЕКАТОВА

Ціну хліба ми знаємо - нічого найдорожчого нема!.....47

Гра дитини

Ганна СМІРНОВА

Українські народні ігри в житті дошкільника.....49

Ігрова діяльність

Тетяна СПІВАК

Українська народна іграшка з дерева, як засіб виховання дітей...55

Свята та розваги

Ганна ІВАНИЦЬКА

Сценарій «У пошуках цвіту папороті».....57

Свята та розваги

Василь КИРИЛЬЧЕНКО,

Тамара ГАВРИЛОВА

Свято: «Вишиванка моя, вишиванка».....63

Формування традицій народного виховання

Тетяна ЧАО-ДЕ, завідувач

Найкращі умови для виховання повноцінної людини дає поєднання родинних та загальнолюдських традицій, регіональних звичаїв, які підтримуються батьками і передаються дітям.

Етнопедагогіка - це наука про досвід народу у справі виховання молоді, про його педагогічні погляди, наука про педагогіку побуту, сім'ї. Вперше цей термін ввів у педагогічну науку у другій половині ХХ ст. Г.Н. Волков.

Своїм корінням етнопедагогіка сягає сивої давнини — суспільства, в якому формувались традиції народного виховання і поваги до літніх людей; материнського роду, де на перший план у вихованні виступає жінка-мати; патріархального ладу, коли у вихованні посилюється роль чоловіка; періоду закріплення виховних функцій за сім'єю. Усі ці моменти розвитку етнопедагогіки знайшли своє відображення в її традиційних формах і засобах, а також у вітчизняній педагогічній термінології.

Українська етнопедагогіка на думку Юрія Рудекка, доцента педагогічного університету ім. М.Драгоманова має стати основою національної системи освіти та виховання. Він виділяє кілька розділів етнопедагогіки: народне дитинознавство, народна дидактика, народна виховна практика (з її основою — батьківською педагогікою) та народна педагогічна деонтологія.

1. Народне дитинознавство має вивчати духовний світ дитини в різні періоди її життя: вікові та психологічні особливості дітей, їхнє мислення, емоції, світосприйняття. Кожна вікова група зумовлює певний вид догляду, виховання, навчання.

2. Батьківська педагогіка. Саме в родині — природному осередку зростання дитини — виховується любов до батьків, до родини, Батьківщини, до рідної мови, історії, культури, засвоюються основні моральні принципи, розвиваються почуття добра, совісті, справедливості тощо. Отже, батьки — головні природні вихователі дитини.

3. Народна дидактика. Головними напрямками народної дидактики є саме особиста праця дитини, дослідницький

пошук, живе спілкування, в якому найкраще розвивається мислення й мовлення, пам'ять, воля, найкраще виявляється особистість дитини.

4. Народна педагогічна деонтологія (від гр. потрібне, необхідне) вивчає етичні проблеми; обов'язку, моральних вимог. Це головні ідеї та настанови, які передаються у спадок: любов до батьків, родини, хліба, рідної землі, піклування про молодших, співчуття і милосердя, вірність заповітам дідів-прадівів тощо.

На допомогу етнопедагогіці приходить рідна мова. „Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, та жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає своє давнє життя і свої сподіванки, розум, досвід і почуття” - писав український письменник Панас Мирний.

Наша мова чиста, барвінкова, багата і вічно молода. Вона, мов кринична вода, яку черпаєш, а їй немає ні кінця, ні краю. Чим більше її пізнаєш, тим чистішою, багатшою вона стає. Від чарівної криниці відходять маленькі стежечки, які зливаються в одну пряму дорогу — мову. Ось цими стежинами з дітьми в дошкільному закладі № 9 „Ромашка” Мирноградської міської ради ми і мандруємо.

Вже в ранньому віці дітей педагоги ніколи не втомлюються пояснювати батькам важливість використання колискової пісні у вихованні та розвитку дитини. Пісня матері чарує своєю ніжністю, мелодійністю, несе тепло. Саме під впливом колискової у дитини виховуємо любов до природи, Батьківщини, повагу до старших. З раннього дитинства малюк живиться звуками рідної мови. Так поступово, в ненав'язливій формі відбувається перше усвідомлення національної самобутності. Ми вважаємо „материнську пісню” першоджерелом духовності, моральності, чесності.

Мова, традиції, звичаї, свята, обряди, різні види мистецтва, символи, які вбирає дитина в дошкільний період в нашому садочку, залишаються в її пам'яті на все життя.

Образне слово доводять до дитини вихователі через українську казку. Скільки в ній для дітей незвичайного, дивовижного, прекрасного! Це чарівний світ фантазії і реальності, правди і вимислу. Реальне і вигадане гармонійно поєднується в казці, зачаровуючи малюка красою та образністю народного слова, сповненого мудрості, добра і оптимізму. А словник дітей при цьому збагачується яскравими, влучними образними виразами. Діти з задоволенням дивляться настільні лялькові вистави, драматизують твори, які найбільше їм подобаються. Цікавим виявилось для наших малюків і малювання ілюстрацій до казок. Вихователі всіх вікових груп виготовили багатий ілюстрований матеріал, дидактичні ігри, зібрали дитячий народний фольклор, художні твори сучасних українських поетів і письменників.

Широко використовують вихователі і народну гру – це своєрідне мистецтво, де передається характер народу. В ній люди свято бережуть свою мову, пісню і, звичайно, гру. Не одне заняття не обходиться без прислів'їв, приказок, де виражена мудрість народу.

Багато прекрасних пісень склав наш народ, українські композитори. Під керівництвом музичних керівників наші діти співають пісні: „Наша мова” В.Кленця, „Український віночок” М.Катричка, „Калинова пісня” М. Верменича. Кожна пісня різна за характером, але мова в ній багата, щедра, розкриває свою душу. Педагоги нашого дошкільного закладу добре розуміють, що в дитячій душі, як на благодатному ґрунті, все, що потрапляє – проростає. Намагаємося сіяти добре, розумне і вічне і збираємо багатий урожай доброти, милосердя, людяності, щирості.

Наші здобутки не були б такими вагомими, коли б не розуміння батьками великого значення вивчення української мови, про що говорять результати проведеного анкетування. Батьки наших вихованців стали активними помічниками і однодумцями.

В дошкільному закладі є профільна група з еколого-валеологічного виховання. Вихователі разом з батьками використовують перебування дітей на природі не тільки для розширення знань про рослини, про звірів, але й розповідають про те, що їх оточує, щоб викликати у них подив, захоплення. Це допомагає оцінити багатство довкілля, відчувати радість спілкування з природою, побачити її красу, збагатити мову дітей яскравими, влучними виразами. Ми, педагоги, допомагаємо дітям зрозуміти гармонію природи. Від ставлення до природи залежить життя як на своїй малій Батьківщині, так і на всій планеті. А батьки організують прогулянки до лісу, річки, походи і безліч варіантів відпочинку у вихідні дні та відпустки, що дають дорослим можливість поступово навчати дітей любити і берегти природу.

Спостерігаючи за працею батьків на весняній толоці в дитячому садку, діти наслідують їх і намагаються робити те саме. Успіх, який наповнює серце дитини радістю, самоповагою, викликає бажання взятися за справу.

А свято „Моя родина – моя країна”, де не тільки діти, а й батьки показують духовну єдність, щирість стосунків, спільність інтересів, повагу до почуттів і думок різних поколінь української родини. Родинне коло допомагає маленьким дітям пізнавати навколишній світ у всіх його складнощах, виховує громадянські почуття, світогляд, формує духовність. Батьки наших вихованців талановиті: не тільки костюми виготовляють, а й пісню народну заспівають, можуть казку розповісти, вірш прочитати, можуть і танок затанцювати.

Вихователі ДНЗ № 9 намагаються систематично поглиблювати свої знання з історії України, народознавства, українського народного фольклору, української мови та літератури. Вони чітко розуміють, що повноцінними громадянами України наші вихованці стануть лише оволодівши державною мовою, зрозумівши і прийнявши культуру України, її духовні надбання.

Пройде час, стануть діти дорослими і хочеться, щоб вони зростали у рідному краї, з рідним словом, і ніколи не цуралися рідної української мови.

Етнопедагогіка в житті малюка

Вікторія ДЬЯКОНОВА, вихователь-методист

В номері № 10 «Ромашка» колектив дошкільного закладу приділив велику увагу українознавству, але на жаль, він не зміг вмістити всі наробки, які є в арсеналі педагогів. А також, не можливо було охопити всі напрямлення нашої історичної України.

В цьому номері ми своїми зусиллями зібрали для вас багато цікавої і корисної інформації з досвіду роботи колективу, яка дасть педагогам змогу використовувати матеріали на своїх заняттях, а батькам, зануритися в українську епоху.

Етнопедагогіка вивчає погляди минулих поколінь на питання виховання підростаючого покоління. При цьому значна увага приділяється родині, побуту, своєї народності і нації.

Завдання педагогів полягає у прищепленні дітям не одного певного напрямку народного історичного досвіду, а тієї суті, яку несуть численні історичні, культурні традиції, перекази, пісні та казки.

В роботі з батьками, дітьми та педагогами ми намагаємось націлити їх шанувати рідний край, його історичне минуле, звичаї, традиції, повернути в сім'ї український фольклор. Нагадати про

чарівний світ народного мистецтва, цю невичерпну скарбницю людської мудрості.

Перед початком нового навчального року творча група педагогів створює план роботи на рік з національно-патріотичного виховання, обов'язково додаючи знайомство з етнопедагогікою:

- це і писанкарство, ткацтво, інтер'єр української хати, землеробські знаряддя, український традиційний сільський житловий комплекс, український народний одяг, плетіння з лози та рогозу, хатнє начиння, кераміка, килими, Косівський розпис, Опішнянський розпис, Петриківський розпис, дерев'яна народна іграшка, народний фольклор, праця тощо.

Педагоги закладу забезпечують виконання всіх завдань національно-патріотичного виховання: формування любові до рідного краю, почуття власної гідності як представників свого народу, виховання любові, поваги до своїх національних особливостей, формування духовно-моральних взаємин, любові до культурного спадку свого народу, толерантне ставлення до представників інших національностей, ровесників, батьків, сусідів, інших людей.

Аналізуючи роботу педагогів слід відмітити, що колектив дошкільного закладу включає у роботу з дітьми усі аспекти патріотичного виховання: соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші. Національно-патріотичне виховання дітей в умовах дошкільного закладу окреслюється у річному плані роботи, перспективних і календарних планах освітньої роботи в усіх вікових групах і охоплює усіх учасників освітнього процесу. З цього напрямку

враховуються особливості національного складу вихованців, їхніх родин і співробітників закладу, а також дітей і родин вимушених переселенців із Донецької області.

Забезпечено висвітлення заходів національно-патріотичної спрямованості, які реалізуються закладом, у засобах масової інформації, на сайті відділу освіти та на сайті ДНЗ.

Педагогами проводяться тематичні заняття та бесіди, інтегровані заняття, інсценізації народних хороводних ігор, казок, лялькові вистави, спортивні свята, розважальні програми, тематичні виставки, свята тощо.

Неординарний та творчий підхід педагогів дошкільного закладу до тематичних заходів дозволяє нашим вихованцям краще засвоювати нову інформацію, розвивати в собі творчі здібності. Це дозволяє виховати особистість з високими моральними засадами, що несе у світ добро і благо для всієї громадськості.

Екскурсія до «Музею народних умільців»

Світлана ОБАДІНА, вихователь

*Ніколи не пізно відчути
Музику серця в душі,
Ніколи не пізно згадати
Те, що забули усі...
Надія Пришляк*

Однією з дійових засобів для всебічного розвитку дітей визнано декоративно-прикладне мистецтво, що є частиною народної культури.

Народне мистецтво - це унікальний світ духовної цінності, де втілена духовна енергія народу. Сьогодні декоративно-прикладне мистецтво розглядається як важлива художня цінність, що виконує численні функції - пізнавальну, комунікаційну.

Завдання педагога полягає в тому, щоб пробудити душу дитини, розвинути закладені в неї природою творчі здібності. Для вирішення цього завдання, як не можна краще підходить знайомство дітей з народними промислами.

Програмовий зміст: познайомити дітей з виробами народних промислів (вишиванка, різьба по дереву, гончарство) та майстрами-умільцями;

- закріпити з дітьми прислів'я, приказки про працю;

- розвивати спостережливість, увагу, зв'язне мовлення;

- розвивати естетичні почуття, емоції, переживання, інтерес до народного мистецтва;

- розвивати мислення, дрібну моторику рук, художній смак, творчі здібності дітей через залучення до народної творчості і прикладного мистецтва;

- виховувати інтерес до народного мистецтва, здатність відчувати красу, викликати зацікавленість і бажання навчатись виготовляти самостійно вироби з глини;

- виховувати почуття любові й поваги до людей творчої праці, до своєї Батьківщини, відчуття гордості за приналежність до українського народу.

Обладнання та матеріал: вишиті рушники, сорочки, скатертини, серветки, різьблені вироби: кухонні дошки, ступка, підсвічник, шкатулка, сільничка, ложки, сопілка, гончарні вироби: глечики, іграшки з глини, горщики, тарілки, куманець, ноутбук, відео презентація «Гончарство», глина, дошки для глини, серветки.

Хід заняття.

Вихователь: Увага! Увага!

Спішіть-поспішайте!

Всі до музею ідіть, не минайте.

Дива зробили народні майстри,

Тож не баріться, заходьте усі.

Вихователь: Діти, сьогодні я вас запрошую відвідати «Музей народних умільців», який розташований в нашій групі. Народні умільці, а ще їх називають народними майстрами – це люди, які виготовляють різні цікаві і корисні вироби, і цим прославляють нашу країну. В Україні вміли і ткати, і вишивати, і різати по дереву, і робити гончарні вироби, і ще дуже багато цікавого.

З деякими видами народних ремесл ми сьогодні познайомимось, а може навіть і станемо теж умільцями. Але спочатку прошу вас відповісти на мої запитання:

- Як називається наша країна?

- Назвіть державні символи.

- Що позначають кольори прапора?

- Як називають людей, які живуть в Україні?

Вихователь: Ну, тепер можемо розпочати екскурсію по нашому музею, а я буду екскурсоводом. Прошу вас пройти до першої зали, до зали вишиванок.

Мама вишила мені

Квітами сорочку.

Квіти гарні, весняні. –

На, вдягай, синочку.

В нитці сонце золоте,

Пелюстки червоні.
Ласка мамина цвіте
В тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
Швидко одягнуся,
Підійду і обніму
Я свою матусю. (В.Крищенко)

Вишивка дуже поширена в Україні. Вишивками прикрашали простирадла, подушки, одяг (сорочки, спідниці, фартухи), серветки, скатертини, рушники (вихователь звертає увагу дітей на вишиванки, рушники, які розташовані у музеї).

Використовували нитки яскравих кольорів. Навіть в нашому українському куточку ляльки у сорочках-вишиванках. Вишивали хрестиком, гладдю. На Київщині використовують чорні, червоні кольори, а на Закарпатті вироби прикрашають вишитими геометричними фігурами яскравих кольорів.

Подивіться, діти, ось у мене є дві сорочки, але вони не прикрашені вишивкою. Я пропоную вам прикрасити їх (хлопчики прикрашають сорочку хлопчачу, а дівчата свою).

Д/г «Прикрась сорочку»

Вихователь: А зараз ми перейдемо до наступної зали – це виставка різьби по дереву. Вироби із дерева майстри робили для прикраси приміщень. Робили посуд з дерева – це чудові тарілки, ложки, сільнички, кухонні дошки, підсвічники, ступки.

Також робили сувеніри – це шкатулки, свистульки. Ось сопілочка, вона також зроблена із дерева майстрами-умільцями і я пропоную пограти у гру «Сопілочка».

(Вихователь і діти стають у коло, вихователь читає вірш, а діти передають одне-одному сопілку. На кому закінчується віршик той стає всередину, «грає» на сопілці, а всі плескають у долоні.)

На калині зріжу гілку
І зроблю собі сопілку.
На сопілці буду грати,
Всіх звіряток звеселяти.
І зайчат, і лисенят,
І сіреньких вовченят.
І ведмедик, мов клубочок,
Прикотився на горбочок,
А сопілка грає, грає,
Бо веселий голос має!

Вихователь: Трішки відпочили, але екскурсія наша продовжується. Далі нас чекають глиняні вироби. Це – миски, тарілки, глечики, макітри зроблені із глини.

Вважалося, що їжа, яка готувалася в глиняному посуді, була дуже смачною, бо посуд гарно зберігає тепло і навпаки – прохолоду. Зараз я вам загадаю загадку, ви її

відгадаєте і дізнаємося, хто робить цей чарівний посуд:

Глина в кого жива?

Творить з неї хто дива?

В нього посуд, ніби жар?

Ну звичайно ж, це(гончар).

Вихователь: Гончарі не тільки робили посуд, але робили куманці, барильця, глиняні іграшки-свистунці. Дітям дуже подобалося грати на свистунцях.

Друзі Петрика вітали

І йому подарували

Півника із глини.

А той півник чубатий

Добре вміє співати.

Ходить Петрик по селу

Має втіху немало.

Хто його почує

Сміється, жартує!

Петрик не вгаває півнику грає.

Вихователь: А зараз я пропоную вам передивитися невеличкий фільм про те, як шматок глини в руках гончаря перетворюється на справжнє диво.

(Перегляд презентації «Гончарство» і розповідь вихователя: «Гончар - майстер, який виготовляє глиняний посуд. Майстер ліпить двома руками, а круг обертає ногами. Гончар повинен перетворити шматок глини на казковий витвір мистецтва. Його руки мнуть, тиснуть, гладять, торкаються глини, і, раптом, з-під рук починається з'являтися глечик або горищик. В народі поширюється думка, що гончарі наділені божою силою: він ліпить горищики з глини так само, як Бог створив людину).

Вихователь: Пропоную вам сьогодні стати справжніми майстрами-гончарями і зробити з глини тарілочку. Коли будете працювати, то подумайте, кому ви її подаруєте і побажайте цій людині здоров'я, щастя, миру і тоді ваш виріб стане для цієї людини оберегом. Перед початком треба наші пальчики розім'яти.

Пальчикова гімнастика «Ми – гончарі»

Гончарями щоб нам стати,
Треба пальці розім'яти.
Спершу глину треба м'яти,

Потім стовпчики скачати.
Далі кришку додамо,
Ще і ніжки зліпимо.
Будем разом працювати.
Посуд в нас вже є готовий,
Беріть і будьте всі здорові.

(Вихователь пояснює та показує, як робити тарілочку. Діти працюють під спокійну українську музику)

Вихователь: Діти, які гарні вийшли у вас тарілочки, тому що кожний з вас вкладав в неї частку своєї душі. Діти, а це праця бути гончарями, різьбярами, вишивальницями? *(вихователь вказує на предмети в музеї)*. Так, це дуже важка, але цікава праця. Давайте згадаємо прислів'я про працю.

«Бджола мала, а й та працює»
«Треба нахилитися, щоб з криниці води напиться»
«Хочеш їсти калачі — не сиди на печі»
«Праця чоловіка годує, а лінь марнує»
«Діло майстра величає!»

Вихователь: Ось і закінчилася наша екскурсія де ви познайомилися з витворами українців — народних умільців і, сподіваюся, дізналися про них чимало нового, а також самі спробували стати майстрами-гончарями. Вам сподобалася екскурсія? А що саме вам сподобалося?

Наш український народ працьовитий, творчий, вмілий, гостинний.

Знають змалку в країні нашій діти,
Де нам народитись випало і жити,
Це наша Вітчизна, наша Батьківщина,
Пишна мальовнича ненька-Україна!

Від щасливої родини до квітучої України

Ірина ЗУБРИЦЬКА, вчитель-дефектолог

Саме етнопедагогіка, що ввібрала досвід тисячолітнього буття народу, вироблялася і перевірялася досвідом мільйонів людей багатьох поколінь, є невичерпним джерелом у роботі з особливими дітьми дошкільного віку.

Український фольклор супроводжує дитину з перших місяців її життя. Він є скарбницею для всебічного розвитку дитини, для формування мовлення дітей, це легкий в розумінні, вимові та запам'ятовуванні матеріал. Етнопедагогіка виховує дитину справжнім патріотом своєї землі, з високими морально-етичними нормами життя, допомагає стабілізувати психо-емоційний стан дошкільників. Діти, виховані на фольклорі, як правило, більш чутливі до художньо-образного слова, до рідної мови.

Образно про народну мудрість написав відомий український поет М. Рильський: «Немає мудріших, ніж народ, учителів. У нього кожне слово - це перлина».

Мета. Закріплювати знання дітей про Батьківщину, що вона починається саме з їх домівки, з їх родини, продовжувати ознайомлювати дітей з українським народним фольклором — колисковою піснею та її призначенням; учити уважно слухати колискову, розуміти її зміст та передавати мелодію; поглибити уявлення дошкільників про місце жінки (матері, вихователя) у їхньому житті; розширювати словник дітей (*колискова, немовля, колисати, колиска*); ознайомити дітей із віночком-оберегом, розкрити значення кожної квітки (*ромашка, мак, волошка*), розвивати пам'ять, увагу, уяву, музичні навички; формувати інтерес до української народної творчості, традицій нашого народу, почуття національної свідомості. Виховувати любов та повагу до жінки-матері, до свого народу, Батьківщини.

Психологічний етюд
Дитячі в нас серденька,
Та щирі почуття.

(діти прикладають праву руку до серденька зліва)

Любити Україну
Ми будем все життя.

(діти піднімають руки вгору і вітаються)

Вчитель-дефектолог. Діти, слухайте уважно віршик та додайте потрібне слово.

Дитина:

У всьому світі — кожен зна:
Є Батьківщина лиш одна.

І в нас вона-єдина -

Це наша славна ... (Україна).

(Під час вірша дефектолог викладає відповідні картинки)

Діти, чи сподобався вам вірш? Я пропоную його повторити за допомогою складання картинки з декількох частин. З'єднайте їх.

(Діти виконують роботу)

Дитина:

Україна – рідний край,
Рідне поле, зелен гай,
Рідне місто, рідна хата,
Рідне небо й рідна мати.

Вчитель-дефектолог. Діти, кажуть, що Батьківщина починається для кожного з нас із рідної домівки, місця, де він народився і зростав, із рідної оселі. Розкажіть, в якій оселі живете ви? (Відповіді малят). Усе це сучасні житла.

А зараз я хочу розповісти вам про ту оселю, в якій жили українці в минулому. Хто знає, як називалося житло наших пращурів? *(Відповіді дітей)*. Українська хата.

Подивіться, якою була вона зовні? Біленькою, гарною, невеличкою, мальовничою. Зверху глиняні стіни хати господині щороку білили крейдою, тому вони виглядали біленькими, світлими, ніби усміхалися людям. Розмальовували стіни рослинними візерунками.

Вчитель-дефектолог. Діти, подивіться, перед вами родина: батько, мати і їх немовля. В який одяг одягнені батьки? Назвіть, в що одягнена мати? А батько? *(Відповіді дітей)*. Український національний одяг. Значить, це українська родина.

Вчитель-дефектолог. Діти, які ви охайні: і вмиті, і зачесані, і красиво одягнені. Мабуть, про вас хтось турбується. А хто це, ви мені скажете, відгадавши загадку.

Хто вас, дітки, ніжно любить?

Хто вбирає і голубить?

Хто кладе у ліжко спати? *(Мати)*

Так. Без ніжних і люблячих мам нам було б дуже важко. Про вас у нашому дитячому садку піклуються мами-вихователі.

Розкажіть, діти, які у вас мами? Доберіть слова, які відповідають на питання яка? Передавати м'ячик по колу один одному, називаючи слово.

Дидактична гра «Яка моя матуся».

Вчитель-дефектолог. Молодці, діти, добре впоралися із завданням.

Матуся, мама... Скільки це слово значить для кожного з нас! Є в ньому ласка, ніжність і доброта. Мама... Це перше слово, яке з радістю та усмішкою вимовляє дитина. Це слово, яке найчастіше повторює людина, коли їй погано. Немає друга ближчого і ріднішого, ніж мама. Народна мудрість живе у прислів'ях. Давайте їх пригадаємо.

Дидактична гра «Продовжи прислів'я про маму».

Педагог починає, а дитина продовжує прислів'я.

Прислів'я та приказки про маму

- Матусин гнів,... що весняний сніг: хоч і багато його випадає, та скоро розтане.
- Одна у людини рідна мати, ...одна у неї і Батьківщина.
- Рідна земля... - матінка, чужа сторона - мачуха.
- Птах радий весні,... а дитина - матері.
- Немає миліше дружка,... ніж рідна матінка.
- При сонечку тепло, ...при матері добре.
- Материнська молитва ...з дна моря дістає.

Вчитель-дефектолог. Діти, подивіться, у цієї родини є маленьке немовля. Воно спить у колисочці. Ще в давнину матусі співали дитині біля її ліжка, щоб вона швидше засинала. І такі пісні називали колисковими. Наш український народ створив безліч колискових пісень, які передаються із покоління в покоління. Послухайте, як матуся співає своєму немовляті колискову пісню.

Звучить звукозапис колискової пісні «Коти-коти два»

Коти-коти два,
Сірі й білі обидва,
Не ходіть по хаті,
Не будіть дитяти.
В нас дитя малесеньке
Воно спати радесеньке.

Вчитель – дефектолог. Наш український народ говорить: «Найдорожча пісня – та, з якою мама колисала». Ви виростите і своїм дітям теж співатимете колискові пісні. Давайте дівчатка візьмуть ляльок і заспіваємо разом колискову «Коти-коти два».

Дівчата співають під звукозапис колискової.

Педагог пропонує дітям пограти в народну рухливу гру «На горі льон».

На горі льон

Діти стають в коло, беруться за руки. Один - ведучий стоїть у колі з «маком» у руках («маком» може бути будь-який предмет: вінок, квітка та інші). Діти, які стоять у колі, плескають у долоні і промовляють:

На горі льон, льон,

Під горою мак, мак!

Мої любі діточки, робіть ось так!

Під час промови слів ведучий ходить у колі і зупиняється на останньому слові біля будь-якої дитини. Вона повинна показати довільний рух, а усі інші повторити його. Той, хто показував рух, стає ведучим.

Вчитель-дефектолог. Людина щаслива, якщо в неї є родина. Родина до родини і буде наш народ. Ми всі з вами є частинкою українського народу. Якщо ми з вами піднімемося високо у небо на літаку, то побачимо нашу Україну такої форми, як карта на дошці. Я зробила її синьо-жовтого кольору. Що нагадують вам ці кольори? Що вони символізують? (Відповіді дітей).

Педагог показує на дошці карту України.

Ми – українці, діти української землі. Рідна земля – чудодійна, вона дає нам силу. Давайте, діти усі разом зробимо нашу країну квітучою, зробимо для неї віночок-оберіг з квітів – рослинних символів України. Вони не тільки дуже красиві, але й мають цілющі властивості.

Вчитель - дефектолог. Яка ж перша квіточка проситься до нашого віночка?

1-ша дитина

На стрункій високій ніжці
Біля річки на лужку,
У косинці-білосніжці
Стрів я квіточку ясну.

Відповіді дітей.

Вчитель-дефектолог. Здогадалися? Правильно, це ромашка. Покажіть мені на українському віночку ромашки. Ромашка символізує здоров'я, ніжність, красу. Чаєм із ромашки лікують біль у животику. *(Наклеює ромашці жовту серединку)*

Дивіться далі. А що це за квіточка?

2-га дитина

Стебельце – шорстка драбинка,
У середині чорна вуглинка,
Пелюстки червоні, як лак.
Це квітує ... (мак).

Вчитель-дефектолог. Мак — символ краси, ошатності. Макова голівка символізує розум, мудрість. Легкий відвар із них має снодійну властивість. Яку квіточку можна побачити у полі поряд з маком? *(Наклеює на мак чорну серединку)*

3-тя дитина

Сині зірочки пухнасті
Виглядають з жита,
Мов веселі оченята.
Як їх не любити!

Вчитель-дефектолог. Синя квітка волошки символізує красу та мрії про щастя і любов. А з відвару волошки готують примочки для хворих очей. *(Наклеює на волошку серединку)*

А тепер, діти, ви за моїм зразком будете робити квіти, а потім по одній квіточці приклеювати на карту нашої країни.

Педагог вішає на дошку карту України і звертає увагу дітей, що на ній «розцвіли» красиві квіти – обереги. Наша Україна стала квітучою, як у віночку. Від щасливої родини до щасливої родини буде квітуча Україна. А тепер наприкінці нашого заняття станемо біля дошки і заспіваємо разом пісню «Це моя Україна» (слова Ю. Рибчинського, музика Н. Петраш).

Це моя Україна

Є на світі моя країна,
де червона цвіте калина.
Гори, ріки і полонина -
це моя Україна.
Є на світі моя країна,
найчарівніша, як перлина.
В моїм серці вона єдина
це моя Україна.
Де б я на світі не була -
ти зі мною, Україно.
Ти - моя мати, що дала
мені мову солов'їну.

Народні ігри

Оксана ДОЦЕНКО, вчитель-логопед
Ганна САЛІЙ, вихователь

Давно став розхожим вислів: якщо ви хочете пізнати душу народу, придивіться, як і чим грають його діти.

Народні ігри є невід'ємною частиною духовного і фізичного виховання дошкільнят, так як радість руху поєднується з духовним збагаченням дітей. Адже споконвіку в народних іграх яскраво відбивався образ життя людей, їх побут, праця, уявлення про честь, сміливість, мужність, бажання володіти силою, спритністю, витривалістю, швидкістю, і красою рухів, проявляти кмітливість, витримку, творчу вигадку, винахідливість, волю і прагнення до перемоги. А ці людські якості актуальні завжди.

Народні ігри без перебільшення можна назвати вітамінами душевного благополуччя. Під їх яскравою, цікавою, привабливою формою приховується чимало педагогічних можливостей.

Ці можливості можна розглянути через функції гри:

1. Соціокультурна функція.

У грі дитина відчуває себе одночасно особистістю і членом колективу. Таким чином, гра є засобом соціалізації дитини. Гра сприяє самореалізації дитини. Граючи, вона знаходить простір – фізичне, емоційне, соціальне. У неї формується самовираження, самоконтроль, самореалізація, самовизначення.

2. Комунікативна функція.

Гра неможлива без спілкування, яке є основним енергетичним джерелом. Гра сприяє об'єднанню великих і маленьких, допомагає їм знайти спільну мову. Вона є початком колективної діяльності, так як вчить домовлятися один з одним, поступатися, чути товариша, продовжувати його дії або виручати, підпорядковувати свої бажання існуючим правилам. Дитина вчиться розуміти і поважати інших, справлятися з заборонами.

3. Діагностична функція.

Гра сприяє визначенню відхилень у поведінці дитини. Наприклад, граючи, дитина порушить правила чи у відповідальний момент вийде з гри. У грі дитина може сама діагностувати свої сили, можливості, свої особистісні якості, тобто гра спонукає дитину до самопізнання: чи можу я?

4. Ігротерапевтична і корекційна функції.

Діти інтуїтивно вдаються до гри як психотерапевтичного засобу для зняття страхів, стресових ситуацій, емоційної та інтелектуальної напруги. Дитина не просто грає, вона розповідає оточуючим про те, що її радує або турбує, які враження або проблеми вимагають якнайшвидшого вирішення.

5. Розважальна функція.

У багатьох іграх по ходу розвитку сюжету гравці роблять реальні і символічні дії, неприпустимі в звичайному житті з точки зору суспільних норм. Гра сприяє створенню захисних механізмів, здійснюється потужна психоемоційна розрядка, в результаті якої виникають позитивні емоційні відчуття. І чим більше позитивних емоцій отримує дитина, тим більш гармонійним і радісним постає перед нею світ, тим затишніше і впевненіше вона відчуває себе в житті.

Проведення народних ігор неможливе без використання закличок, лічилок, скоромовок, пісень, прислів'їв та приказок, які розвивають усне мовлення, слух і пам'ять дитини, активно впливають на її духовний розвиток і фантазію. Прислів'я, приказки вчать дітей народної мудрості, що не втратила своєї актуальності в наш час.

Хочеться запропонувати декілька народних ігор, які дуже подобаються дошкільникам нашої групи.

Гра «Гуси»

Обираються вовк, пастух, мати і гуси. Мати трохи осторонь — дома. Пастух жене в поле гусей пасти. Вовк сидить між матір'ю і полем, де гуси. Мати починає кликати:

—Гуси, гуси, додому!
—Чого?
—Вовк за горою!
—Який?
—Сірий, білий, волохатий! Тікайте швидко до хати!

Гуси тікають, а вовк ловить. Кого впіймає, приводить додому.

Мати перераховує гусей і, одного не дорахувавшись, звертається до пастуха:

—Де гуска?
—Продав.
—Що купив?
—Булку.
—Де вона?
—З'їв.

Мати женеться за пастухом «б'є» і знову посилає його пасти гусей.

Так продовжується доти, поки вовк не переловить всіх гусей. Повернувшись з останнім гусаком, пастух зізнається, що гусей забрав вовк.

Мати пропонує відібрати гусей, йдуть до вовка.

—Чи не бачили ви наших гусей?

—Ні, не бачив (гуси в цей час гелготять).

—А що то гелготить?

—Та то борщ кипить (гуси шиплять).

—А що то шипить?

—Каша біжить.

—Дайте-но подивлюсь,— мати відштовхує вовка,— може, то наші гуси.

Впізнавши своїх гусей, розтулює їм руки, які ті міцно стискають. У кого не розтулить, той буде вовком.

Гра «Вода, вода холодная»

Українська народна пісня-гра

Вода, вода холодная

Стече з мене, стече з мене,

Кругом мене.

А з кого не стече,

Того сонце спече.

Гру проводять на прогулянці після дощу або з використанням басейну. Діти стають у коло, вихователь пропонує дітям уявити, що вони потрапили під дощ, мокрі, треба попросити, щоб стекла швидше вода. Діти виконують рухи: руками по тілу, навколо себе, рух до сонця. Вихователь стежить за вимовою слів вода, сонце, твердих звуків [ч], [ц].

Гра «Кізонька»

Діти стоять у колі. Кізонька - поза колом. На слова: «Просить кізонька їсти» кізонька відповідає: «Ме-е-е!». Діти разом з вихователем промовляють:

Кізонько, кізонько,

Приходь у наш садок.

Кізонько, кізонько,

Багато в нас діток.

Кізонька: «Ме-е-е!» - і заходить у коло. Діти беруться за руки, йдуть вправо і промовляють:

Тебе ми всі запрошуємо,

Так, так, так!

Погодуємо травицею,

Так, так, так!

Діти зупиняються й удають, що рвуть травицю. Кізонька: «Ме-е-е!» Діти беруться за руки, йдуть вліво і промовляють:

Тебе ми нагодуємо,

Так, так, так!

Травою похастуємо,

Так, так, так!

Діти звужують коло й наближаються до кізоньки, протягають руки – «годують» кізоньку.

Гра «Галю по садочку ходила»

Посередині кімнати або майданчика поставлено два стільчики спинками один до одного. На одному стільчику квітка, це – «садок». Діти стають у коло, одна дитина з хусточкою в руках стоїть біля квітки.

На слова або пісню:

Галя по садочку ходила,
Хусточку біленьку згубила.
Ходить по садочку, блукає,
Хусточку біленьку шукає.

Діти йдуть по колу вліво. Галя ходить усередині біля квітки і на слово «згубила» залишає хустину на стільчику, біля квітки, а сама переходить на другий бік, до сидіння стільчика, удає, що шукає хустину. Потім сідає на стілець.

На слова:

Не журися, Галю-серденько,
Ми знайшли хустину біленьку,
У садочку, біля малини.
Під зеленим листом тернини...

Діти йдуть по колу вправо і зупиняються. Одна дитина, визначена вихователем, підходить до квітки, бере хустину і показує її:

Ти, Галю, хустину не шукай,
Хто знайшов, відгадай!

Якщо Галя вгадає голос дитини, вони міняються місцями. Гра повторюється.

Правила гри: хустину не кидати на підлогу, а класти на стілець. Хустину піднімає визначена вихователем дитина. Дитина, яка сидить на стільчику, не озирається, поки не вгадає, хто підняв хустину.

Гра «Зайченятко»

Дівчатка та хлопчики стають у коло, побравшись за руки. Обраний „зайченятко” ховається в кущі, а всі його просять:
Зайченятко, зайченятко, йди до нас,
Сіренький, сіренький, йди до нас.
Ой да кося, йди до нас.

Зайченятко виходить з кущів і стає в середину кола. Тоді діти співають:
Зайченятко, зайченятко, лягай спать,
Зайченятко, сіренький, лягай спать.

Зайченятко лягає спати. Тоді знову приспівують:
Зайченятко Заїнько, вставай,
Сіренький, вставай,
Ой да кося, вставай.

Зайченятко встає. Його просять умитись, взутись, причесатись... Робить усе, що його просять. Нарешті кажуть:

Зайченятко, зайченятко, вдар гопачка,

Сіренький, сіренький, вдар гопачка.
Ой да кося, вдар гопачка.

Зайченятко танцює і вибирає іншого на роль, а сам встає в коло.

Дивовижний світ народної іграшки

Ірина ІВАНОВА, вихователь

Ігри для дітей - це, як забава. Так зазвичай міркують дорослі. Але ця думка помилкова. Діти розвиваються граючи і їх гру можна порівнювати з тим, чим займаються дорослі. У них розвивається фантазія, пам'ять, спостережливість. Ігри добре розвивають такі здібності, як порівнювати, комбінувати, вміння аналізувати, міркувати. Використання народної іграшки в процесі виховання підштовхує дитину до активного і самостійного пошуку, допомагає дитині виявити себе у творчій справі і зберегти національні українські традиції.

Іграшка це не лише предмет гри, вона може розповісти про звичаї і традиції народу, про історію своєї країни, про традиційний одяг наших предків, та їх спосіб життя. Іграшка вчить дитину, як правильно поводити себе, і навпаки – як не варто себе вести, з іграшкою пов'язано багато легенд і казок. Народні іграшки здавна використовують з метою морального, розумового, естетичного та фізичного виховання. Народна іграшка є засобом формування естетичного смаку, відчуття естетичної краси, сенсорного сприйняття тощо.

Під час гри дошкільник пізнає світ, розвивається, наслідуює і засвоює спеціальний досвід. Іграшка є засобом передавання культурного досвіду народу від покоління до покоління. Використання народної іграшки забезпечує художній та музичний розвиток дитини.

Ще з раннього віку дорослим потрібно з дитиною грати, тоді вона швидше буде придумувати собі ігри та стане самостійним. Коли діти грають, вони вчаться оцінювати ситуацію жити, приймати рішення самостійно, стримувати негативні емоції, висловлювати свою доброзичливість. За допомогою гри можна навчити дитину чомусь пізнавальному і корисному.

Народна іграшка є спадщиною подібно до казки, пісні, рідної мови. Народні іграшки перевірені дитячою любов'ю до неї та

дитячою грою, вона несе в собі культуру народної творчості.

Культура іграшки - загальний елемент культури нації. Колись у колиску для хлопчика праворуч клали сопілку, ліворуч для доньки клали ляльку. За старими повір'ями то були символічні атрибути - обереги, які пришли з часів язичництва і мали в собі магічну силу. З давніх давен діти робили іграшки собі самі. А зараз діти засипані масою дорогих іграшок. Вони ефектні, яскраві, але як ми знаємо, швидко набридають і рідко стають улюбленими.

Народна іграшка має неабиякі високі і широкі мистецькі якості, виховні можливості. Емоційна дія образів, втілених в народній іграшці, широко застосовується педагогами в естетичному вихованні дітей, допомагає

залучити їх до споконвічної культури українського народу.

Впродовж всього дитинства народна іграшка та гра займає найголовніше місце у житті дитини. У грі діти відтворюють елементи трудових дій, працю дорослих, відображають те, що спостерігають у родинному колі. У дітей змалку виховується любов до праці, діти засвоюють знання про навколишню дійсність.

У народі кажуть: «Де гра, там і радість».

Мистецтво українського іграшкарства формує у дітей творчі здібності, естетичні смаки. Народна іграшка має не лише екологічну, а й духовну чистоту.

Вона розвиває кмітливість, духовний світ дитини, фантазію, дає перші професійні навички, бо зроблена з любов'ю, пробуджує відчуття рідного коріння. Окреме місце серед іграшок посідають ляльки. Лялька – одна з найдавніших іграшок людства, оскільки протягом тисячоліть вона не втрачає своєї актуальності. Її справедливо називають суперіграшкою. «Вбрана» лялька супроводжує дитину протягом всього життя: приємний подарунок, одна з улюблених забавок, цікавий сувенір.

Власно лялька в дитячих руках, немовби оживає, вона є обов'язковою учасницею різноманітних побутових ігор. А саме через гру дитина знайомиться зі світом. Тож лялька і стає провідником у великий навколишній світ, допомагає дитині зорієнтуватися у ньому.

Якщо ляльки привертати увагу дівчат, то для хлопчиків улюбленими іграшками були фігурки коників.

Образ коня відноситься до одного із поширених у народній творчості. На думку вчених він пов'язаний з давніми віруваннями. У пантеоні слов'янських, які одухотворяли сили природи, кінь символізував одного з богів - Хорса, бога сонця. В Україні виготовляли коників, розміри яких дозволяли гойдатись, сидячи верхи.

Українська народна іграшка розмаїта й багата. Про її багатство свідчить діапазон змістовно образних традицій: від «примітивних» пташок - свищиків, архаїчних вузлових ляльок, семантично реліктових тварин, фантастичних звірів, птахів, виготовлених із глини, дерева, соломи, сиру.

Види народних іграшок

Іграшки з дерева

Дерево є найдавнішим матеріалом, який людина почала творчо обробляти. Іграшка з дерева - легка, тепла, зручна у грі. З дерева роблять дитячі меблі, посуд, грабельки, тачечки, музичні інструменти, пташок-свищиків, декорованих різьбленим орнаментом.

Іграшки з глини

Найбільш масовою народною іграшкою, яка виготовлялась в умовах промислів є іграшка з глини. Асортимент іграшок солідний – баранці, кози, бички, коники, собаки, рибки, півники, олені, леви, ведмеді.

Українська керамічна дитяча іграшка образно багата, позначена добрим гумором, сповнена оптимізму.

Іграшки з соломи, трави, лози

Іграшки із трави і соломи – типові екологічні іграшки. Лише частково належачи до статусу промислів виробництво солом'яних іграшок мало епізодичний і сезонний характер.

Авторами цих іграшок зазвичай були сільські умільці хлібороби. Із соломки виготовляли брязкальця у формі кулі, тарахкальця різного типу, брязкальця ромбічної форми, оленів, коників.

Іграшки з лози створюються в селах і містечках розташованих над річками та біля озер. З лози плели кошики, дитячі меблі, колиски для ляльок, навіть ляльок.

Іграшки з трави

Іграшки з трави створюють наприкінці весни, та на початку літа. Коли на луках спадає повінь і виростає довга соковита трава. От і з цієї трави жінки роблять ляльок для дівчаток.

Ляльки з тканини

Лялька в іграшковій культурі посідає особливе місце. Народні ляльки - іграшки не слід плутати з ляльками - манекенами в народному одязі, бо вони безперечно пов'язані з обрядово-ритуальними ляльками.

Підсумовуючи можна стверджувати, що існує значна кількість народних іграшок за різними критеріями. Будь-яка народна іграшка є одним із тих важливих чинників, які формують у дитині буттєво-пізнавальні **модуси**. В процесі ознайомлення та використання народної іграшки в дошкільному навчальному закладі, в житті дітей, відбувається засвоєння дітьми завдань морального виховання. Граючись народною іграшкою дітям відкриваються особливості

сприйняття і характеру, діти прилучаються до набутків творчої спадщини свого народу. Створюючи їх своїми руками, бережно відносячись до народних іграшок діти відчувають свою відповідальність за збереження та розвиток культури свого народу. Використання народної іграшки у вихованні дітей сприяє прилученню до духовного, побутового, естетичного досвіду народу. Народна іграшка несе в собі культуру наших предків і моральні норми, змістом народної іграшки є люди, тварини, знаряддя побуту та праці, тому і несе вона з собою повагу і любов до праці людей і тварин.

Граючись дитина приєднується до образних уподобань, мови свого змісту, художніх особливостей. Народні іграшки розповідають про діяльність населення, тієї населеності, того краю, який маленька дитина згодом усвідомить, як рідний.

Народна іграшка це не лише предмет гри, вона може багато розповісти про звичаї і традиції народу, про історію своєї країни, про спосіб життя, про традиційний одяг наших предків.

Українській народній іграшці відведено важливе місце у виховному процесі сучасних дошкільних закладів, вона має велике значення у всебічному вихованні українських дошкільнят.

Отже, народна іграшка дає дитині те, чого не може дати сучасна іграшка, але вони доповнюють одна одну. Народні іграшка є ниточкою в руках дитини, яка з'єднує її з історією Батьківщини.

Бесіда «Історія національного прапору України»

Анна КОЛОСОВА, вихователь

Невід'ємним атрибутом будь-якої країни є державний прапор. Національним символом неподільної, унітарної та суверенної України визнано блакитно-жовте полотнище. Однак, наш прапор не завжди мав такий вигляд. Його еволюція відображає багатовікові процеси розвитку України як держави, а українців - нації, що відбулася.

Здавна різні народи використовували під час воєнних змагань певні символи, що мали вказувати місце збору воїнів, піднімати бойовий дух війська.

Найчастіше це був шматок тканини, прикріплений до списа. На князівських стягах давні слов'яни зображували поганських богів, тотемні знаки, а після прийняття християнства – Ісуса Христа, різних святих.

Трохи згодом утілилися на нашій території постійні земельні герби, на основі яких пізніше сформувалися національні символи.

Українське синьо-жовте колірне сполучення-одне з найдавніших серед сучасних національних прапорів. Походить воно від герба Галицько-Волинського князівства-золотого лева в синьому полі, який з'явився в другій половині 13 століття. На цей самий час усталилися державні знаки і в сусідніх країнах - Польщі, Чехії, Угорщині.

До 18 століття українці користувалися різноколірними прапорами. Існували полкові, сотенні, курені та інші корогви (великий полковий прапор), знамена (малий полковий прапор). Наймаючи козаків для воєнних походів, монархи дарували їм клейноди, які пізніше залишалися і використовувалися козаками. Таким чином на Запоріжжі було

засноване своє власне прапорництво. Велика корогва Запорізької січі була червона із зображенням на лицьовому боці білого архангела Михайла, а на зворотному боці білого грецького хреста, оточеного золотими небесними світилами: сонцем, півмісяцем та зірками. Прапори куренів і паланок були переважно малинові із зображенням святих або хреста.

У 17 столітті поширилися прапори з поєднанням блакитного і жовтого кольорів. На одному боці на блакитному полі було зображення козака із самопалом у золотому щиті, а на другому-полкова або сотенна емблема. За свідченням сучасників, у жовті жупани та в блакитні шаровари й кунтуші були вдягнені гайдамаки Гонти під час повстання 1768 року.

Нині український національний синьо-жовтий прапор є державним прапором України. Впродовж історичних звершень він ставав символом боротьби за національні й соціальні права українського народу. Серце кожного українця завмирає при підйомі національного прапору. У ньому втілені віковічні прагнення до миру, праці, краси та багатства рідної землі.

«Український національний одяг»

Олена СТЕПАНЕНКО, вихователь

«Систематична робота з дітьми щодо ознайомлення з народними звичаями. Обрядами, традиціями, побутом, знайомство з українським національним одягом (варто звернути увагу на барви, кольори, назви) сприятиме ранньому прилученню їх до скарбів духовної культури українського народу».

Любомира Калуська

Мета: знайомити дітей з українським національним одягом різних регіонів України, продовжувати знайомити з українською вишивкою, поглибити знання дітей про український віночок – символ життя, долі, життєвої сили. Виховувати відчуття приналежності до свого народу, його духовної і матеріальної культури, яку слід оберігати.

Хід заняття:

Вихователь. Діти, я подорожувала по всій Україні. Була в різних її регіонах. Привезла багато фотографій, а також двох ляльок, яких назвала Марійка і Богдан.

Давайте спочатку розглянемо фото. Діти, це український народний одяг зі Східної, Центральної та Західної України.

Одяг цих регіонів відрізняється, але вишита сорочка присутня в усіх регіонах.

Ось і мої ляльки Марійка та Богдан вдягнені в українські костюми. Подивіться уважно і скажіть з якого регіону я їх привезла?

Так, із Східної та Центральної України. Такі українські костюми одягають на свято. Українців – жінок і чоловіків –

завжди розпізнавали за гарним вишитим вбранням.

Українські жінки та дівчата вишивали сорочки для близьких людей, мати – для дитини, чоловіка, бабуся – для онуків,

дівчина – для коханого. Вони дарували їх для щастя та здоров'я. Вишиваючи сорочку примовляли: «Ниточка до ниточки – та й буде квіточка. А ниточка як квіточка, має велику силу та оберігатиме від лиха.

Ось цю жовту ниточку візьму від сонця, зелену – у травиці, синю – подарує небо, а зоря – багрянущу».

Погляньте, як поєднуються в орнаментах два кольори: червоний і чорний. Це два головних кольори життя – добра і зла.

Давайте послухаємо пісню «Два кольори!» Д. Павличка.

Здавна повелось, що український вінок має бути з дванадцяти квіток. Вінок в українців – символ життя, долі, життєвої сили. Ось послушайте який гарний вірш про віночок розповість нам Ганнуса:

«Мій віночок»

До барвистого віночка –
Вишиваночка – сорочка.
Тут барвінок, і волошка,
І ромашка, й маку цвіт.
Справді, квіти ці лікарські
Всіх дівчаток берегли
Від хвороби і нещастя,
Злих очей і від журби.

Вихователь. Діти, я хочу вам назвати і показати квіти у віночку: деревій – символ нескореності українського духу, барвінок – символ життя, безсмертник – символ здоров'я, рута, мальва та півонія символізують віру, надію та любов, любисток – символ дівочої вірності, волошки – радість та сподівання на краще в житті, ромашка – символ доброти і ніжності, вишневий цвіт – то невмируща материнська любов, калина – то пісенний образ самої України, мак символізує вічну боротьбу між добром і злом.

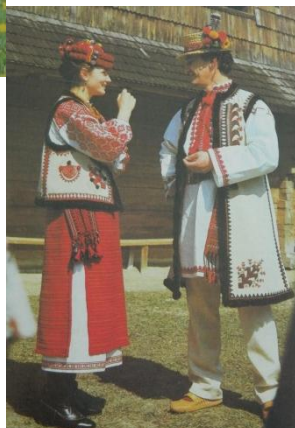
Та крім квітів неодмінною прикрасою віночка є кольорові стрічки, кожна з яких також має в ньому певне місце та значення. Світло-коричнева стрічка – символ землі, жовті стрічки – символ здоров'я, сонця, світло-зелені – символ краси і молодості, голубі – символ неба і води, жовто-гаряча – символ мудрості, малинова – символ щирості, рожева – символ достатку, біла – символ пам'яті про померлих.

Давайте з вами викладемо віночок та одягнемо ляльок в український одяг.

Д/ ігри: «Склади віночок», «Добери стрічки до віночка», «Вдягни ляльку».

Вихователь. Діти, жінки Східної та Центральної України вдягали сорочку, плахту, пояс, фартух, на голову вінок, на ноги червоні чоботи або черевики. Чоловіки вдягали шаровари, сорочку, пояс, на голову кучму (капелюшок), на ноги чоботи. Одяг Західної України відрізняється від одягу Східної та Центральної України.

Жінки Західної України вдягали на ноги постоли, капчурі (теплі шкарпетки), опинку, сорочку, запаску, кептар, на голову хустку або очіпок. Чоловіки вдягали на ноги постоли, гачі (штани), пояс, сорочку, кептар, сердак, на голову капелюх.

Український національний костюм – це частина української культури. Народ склав багато пісень про одяг: «Два кольори», «Вишиванка», «Ой ходила дівчина бережком».

Українські діти грають з хусточками і капелюшками, з віночками: «Хусточка», «Віночок». Коли ми підемо гуляти на вулицю, пограємо в ці ігри обов'язково.

Дитячий фольклор як складова частина етнопедagogіки

Оксана КАЙДАШ, вихователь

Виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішим складником національної культури. Передача всіх культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів завжди гарантувала вічність життя нації. Виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішим складником національної культури.

У сучасній педагогічній науці виділяється окрема галузь - етнопедagogіка, яка досліджує конкретні етнічні традиції виховання, завжди гарантувала вічність життя нації.

Українська етнопедagogіка бере свій початок десь у далеких глибинах кількатисячолітньої історії нашої землі. Психологія мирного хлібороба, закоханого в землю, ліс, річку, дерева і квіти з роду в рід передавалася наступним поколінням. Протягом віків в Україні викристалізувався педагогічний досвід народу, втілений у його мудрості, вміннях і навичках виховання наступних поколінь. Цей досвід відображений у фольклорі, іграх, танцях, мистецьких творах, обрядах і традиціях.

Дитячий фольклор настільки різноманітний, оригінальний і багатожанровий, що потребує окремої розмови. Це колискові, забавлянки, ігрові пісні, дражнилки, лічилки, небилиці, заклички, приповідки, скоромовки, казки, загадки й жартівливі пісні. А для немовлят та дітей до трьох років колискові пісні й забавлянки виконують дорослі.

Колисання дитини має надзвичайно важливе значення в перші роки її виховання. Колиска в українській родині мала символічне значення, її не викидали навіть тоді, коли в хаті не було дітей. Найчастіше колиску виносили на горище, щоб не перевівся рід. Колиски робили зі "співучого дерева" — клена, ясена, калини, щоб діти були співучими, дужими та вродливими. В народі здавна помічено, що материнська пісня над колискою має велику магічну силу: вона заспокоює, дає позитивні емоції, оберігає від хвороб, нещастя та страху.

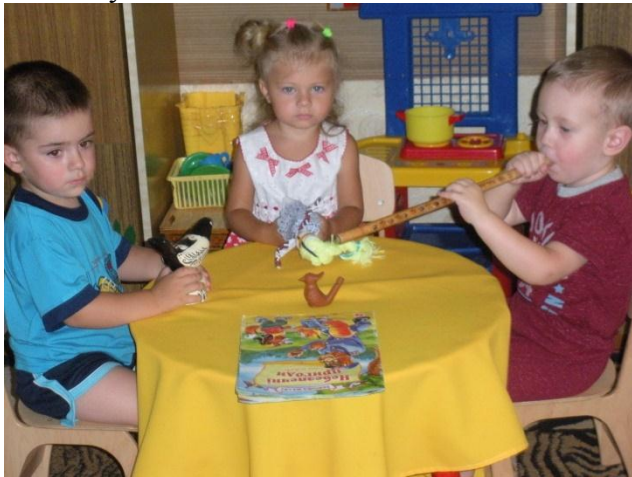
Коліскових пісень співали народженяткам та немовлятам із перших днів їхньої появи на світ. Коліскові пісні призначені тільки для одного слухача — дитини і виконуються одним співаком — матір'ю (іноді бабусею).

Як правило, дитина після народження була біля матері два дні, а на третій відбувалося ритуальне вкладання у колиску. Найдавнішим звичаєм було прийнято першого вкладати в колиску kota (як і першого впускати в нову хату).

Вважалося, що кіт може наділяти дитину спокійною вдачею, приносити солодкий сон. Кота колисали в колисці, примовляючи: "Як на kota муркота — на дитину дрімота". Потім kota випускали, а дитину клали в колыску й співали колыскову.

Назва колыскова пісня не є народною, — це фольклористичний термін. У народі ж існують різні назви цих пісень: співати kota, співати люлі, співати при колысці тощо.

Кіт — один із найпопулярніших персонажів колыскових пісень, який є і м'якеньким другом і вредним розбишакою, що заважає спати: "Ой ти, коте, не гуди, спить дитина, не буди" або "Цить, дитино, цить, не плач, принесе киця калач. Вже недалечко на мостику, несе калач на хвостик".

Приспівом до багатьох колыскових є протяжне "А-а, а-а-а" або "люлі-люлі, люлі-люлечки". У ранньому віці немовля ще не розуміє слів пісні, але вже розуміє лагідну мамину мову, її ніжність, відчуває тепло й рідність. Із двох-трьох років дитина вже чудово усвідомлює, про що співається хоча б у такій пісні:

А ти, котик сірий,
Не ходи по сінях.
А ти, білуватий,
Не ходи по хаті,
Не буди дитяти.
А ти, котик рудько,
Та витопи грубку.
А ти, котик чорний,
Та сідай у човник,

Лови рибки повен,
Щоб і няньці й мамці,
І бабусі старенькій,
І дитинці маленькій. А-а-а.

Крім того, дитина знайомиться із новими поняттями (рибка, човник), а також дізнається про забарвлення котів.

У колысанках іноді зберігаються найдавніші образи Богів сну Сойка і Дрімоти: Ходить Сопко по долині,
Мати кличе до дитини:

— Ой Сопочку, соколочку,
Іди до нас в колысочку!
Іди до нас в колысочку.
Приспи нашу дитиночку!

Або:
Ой ходить Сон коло вікон,
А Дрімота коло плота,
Питається Сон Дрімоти:
— А де будем ночувати?
— Де хатонька теплесенька,
Де дитина малесенька,
Там ми будем ночувати,
Дитиночку колысати.

Або:
...Налетіли гулі,
Сіли на колысці
В червонім намисті.
Стали думать і гадать,
Чим дитинку дарувать:
Чи Сопками, чи Дрімками,
Чи красними ягідками!
— Подаруймо Сопки-Дрімки.
Сонки-Дрімки в колысоньки,
А Ростоньки у костоньки,
Добрий розум в головоньки..."

Розвиваючими дитяче мислення в українській етнопедagogіці є чимало пестушок, забавлянок, небилиць. Найпоширеніші з них відомі всім "Сорока-ворона на припічку сиділа...", "Ладоньки-ладусі", "Куй, куй чобіток" тощо. В таких забавлянках найкраще розвивається пам'ять дитини, її мовлення, логіка, мислення, виробляється розуміння навколишнього світу. Коли дитина плаче, її заспокоюють спеціальними примовками:

Цить, не плач,
Я спечу тобі калач,
Медом помажу,
Тобі покажу,
А сам з'їм.

Якщо дитина ще не розуміє іронії, насмішки над плаксою, то їй проказують цю ж примовку, але з іншим кінцем: "Медом помажу, усім покажу, а тобі дам". Пестушки та забавлянки переважно промовляються речитативом, іноді співаються.

У дитячому фольклорі також дуже поширені "безкінечні пісеньки", які можна співати, доки не набридне:

Був собі журавель та журавочка,
Наносили сінця повні ясельця.
Наша пісня гарна й нова,
Починаймо її знову:
Був собі журавель...

Дуже поширеним жанром дитячого фольклору є лічилки, якими діти користуються, коли грають у піжмурки: "Раз, два, три, чотири, п'ять, вийшов зайчик погулять...", "Ходить бусол по болоту", "Котилася торба" та ін.

Своєрідним явищем дитячого фольклору є дражнилки і мирилки, назви яких зрозумілі. Сперечаючись або б'ючись, діти дражнять одне одного на ім'я, за якусь рису чи ваду характеру (зовнішності): "Ванька-встанька требуха, з'їв корову і бика..." Такі дражнилки, як правило, створюються самими дітьми стихійно під час ігор чи спілкування як в колективі, так і індивідуально. Проте, коли хочуть миритися, промовляють мирилки. Така своєрідна дитяча данина словесній магії:

Мир-миром,
Пироги з сиром,
Вареники в маслі,
Ми подружечки красні,
Поцілуймося!

Скоромовки, загадки, казки — все це збагачує творчу уяву дитини, виробляє навички усного мовлення, дотепність, будить фантазію, гумор, природний потяг до спілкування. Дитяча фольклорна творчість збагачує дидактичні можливості етнопедagogіки. Нашим педагогам слід також широко використовувати народні дитячі ігри, танці, забави, які зберегли та записали українські фольклористи, письменники, етнографи.

Освіта і виховання є найважливішими компонентами культури, яка в усьому світі розвивається національними шляхами.

Юрій Руденко

Яке дерево — такі його квіти, який батько — такі його діти.

Народна мудрість

Чарівний світ вишивання

Тетяна ГОРДІЄНКО, вихователь

Дитинство – час яскравих вражень. У цьому віці треба починати знайомити дітей з історією рідного краю, природою, культурою, традиціями.

Щоб діти знали, що з далекого минулого прийшло до нас рукоділля – в'язання, плетіння, вишивання, шиття. Зараз – особливий час і треба частіше звертати увагу дітей на джерела народної творчості.

Вишиванка – це майстерне творіння золотих рук народних умільців. Славиться різноманітністю кольорів, узорів, орнаментів. Я прагну виховати дітей своєї групи справжніми патріотами своєї країни, любити і поважати працю людей, бачити і цінити красу української вишиванки.

«Висить рушник у хаті на кілочку,
Калина червоніє на столі.
А біля неї – жовті колосочки,
Мов пустотливі братики малі.
Це все – моя земля, моя Вкраїна,
Це рук моєї матері тепло
І цей рушник, яким і доньку й сина,
Благословляє мати на добро»

Заняття для дітей старшого дошкільного віку «Мандруємо у світ вишивання»

Мета: формувати патріотичні почуття; збагатити знання дітей про вишивання, як вид мистецтва;

- розкрити красу вишиванок і рушників різноманітністю кольорів, орнаментів;
- викликати інтерес до звичаїв українського народу;
- розвивати зв'язне мовлення, увагу, пам'ять, естетичний смак;
- збагачувати словник дітей прислів'ями та приказками;
- виховувати почуття гордості, любові до праці людей.

Діти заходять у групу одягнені в українські костюми

1) Привітання:

Доброго ранку – люди хороші!
Доброго ранку – діти пригожі!
Доброго ранку – моя Батьківщина,
Доброго ранку – моя Україно!

2) Бесіда з дітьми:

- Діти, як називається наша країна?
- А люди, які живуть в Україні?
- Назвіть столицю України.
- А хто знає і розповість вірші про Україну.

3) Вірші:

- У всьому світі – кожен знає

Є Батьківщина лиш одна!

І в нас вона – єдина

Це наша славна Україна!

- Ми є діти українські

Хлопці та дівчата,

Рідний край наш – Україна

Красивий та багатий.

- Гарні вишиванки

І стрічки й намисто,

Одяг український –

Одяг променистий!

4) Вихователь:

Молодці діти, гарні вірші прочитали. Ви сьогодні такі красиві. На вас одягнені різні вишиванки, сорочки. Вишивання, діти, це дуже давнє заняття людей в Україні і це – національна традиція. Треба вчитися вишивати, прикрашати свій одяг і взуття, свій будинок.

Кожен з вас може навчитися вишивати – треба лише захотіти, прикласти зусиль, любов та велике бажання.

Можна вишивати різні картини, рушники, сорочки, серветки, ікони. Давайте помандруємо Україною і дізнаємось багато цікавого і корисного. Згодні?

Давайте вивчимо слова:

Ми крокуємо, ми крокуємо

Україною мандруємо.

Порівняйтесь, усміхніться

Батьківщині поклоніться

І на першій зупинці опиніться.

Зупинка 1. «Українські вишиванки»

- Діти, хто знає, що таке вишиванка?

- Якого кольору сорочка?

- Чим прикрашена?

- Якого кольору нитки?

Вихователь: Так, діти, вишиванка – символ українського народу, рідного краю, оселі, тепла рук матері, духовний оберіг.

Вишита сорочка була оберігом, бо захищала не тільки від хвороби, але й душу від злих духів. А хто з вас знає вірші про вишиванку?

Вірші:

Наші вишиванки,

Мов оті віночки

Справжні українці –
В вишитій сорочці.

Мама вишила мені
Квітами сорочку.
Квіти гарні, весняні
На, вдягай, синочку!
В нитці - сонце золоте,
Пелюстки багряні.
Ласка мамина цвіте
В тому вишиванні!

Молодці, діти, Мандруємо далі?

Ми крокуємо, ми крокуємо
Україною мандруємо.

Порівняйтесь, усміхніться

Батьківщині поклоніться

І на другій зупинці опиніться.

Зупинка 2. «Майстерня бабусі Ганни»

Бабуся: Доброго дня, діти! Рада Вас бачити у своїй майстерні. Мене звуть бабуся Ганна. Я дуже люблю вишивати. У вас дуже красиві вишиванки, а чи знаєте ви, що означають кольори на них? Ні? Тоді слухайте уважно.

Червоний – символ любові.

Синій – символ неба, здоров'я.

Жовтий – символ сонця, хліба.

Зелений – символ життя.

Хлопчики й дівчата, а чи знаєте ви, що означають квіти на ваших сорочках? Слухайте уважно.

Калина – символ краси і вроди.
Мак – сум та печаль.
Барвінок – життя.
Троянда – любов.

Бабуся: Діти, хто знає з вас, що потрібно для вишивання? (тканина, льон, нитки, голки, ножиці, п'яльця, лінійка, наперсток, лампа)

- Молодці, які розумні! Але треба пам'ятати, що треба безпечно поводитися з голкою та ножицями. Бути уважним.

Вихователь: Бабуся Ганна, діти трохи втомилися, давайте відпочинемо.

Пальчикова гімнастика «Сопілочка»

На сопілочці я граю – ду, ду, ду,
Ось як пальці починаю – ду, ду, ду.
Ми в майстерні опинились – ду, ду, ду,
Вишивати почали –
Ось такі ми молодці!

Бабуся: Ой, які молодці і хлопці й дівчата. А подивіться на ці сорочки.

Які зображення, геометричні фігури ви бачите?

Пряма горизонтальна лінія – це земля;
горизонтальна хвиляста – вода;
трикутники – гори;
кружечки – сонечко.

Вихователь: Бабуся Ганна, наші діти для Вас заспівають пісню.

Пісня: «Мамина сорочка»

Бабуся: Дякую Вам, за гарну пісню.

Вихователь: Діти, мандруємо далі і бабусю Ганну запрошуємо з собою, вона нам ще допоможе.

Ми крокуємо, ми крокуємо

Україною мандруємо.

Порівняйтеся, усміхніться

Батьківщині поклоніться

І на третій зупинці опиніться.

Зупинка 3. «Українські рушнички»

Вихователь: Діти, ви мабуть здогадалися, як називається ця зупинка?

Українські рушники – скарб України. Вишиті рушники створюють затишок, зміцнюють родину. У народі кажуть: «Де сяє вишиття, там злагода і добре життя».

Бабуся: Діти, а хто з вас знає вірші про рушничок?

Вірші:

Немовля загортають в рушник,
Нареченим під ноги встеляють,
І в далеку дорогу дітей проводжають.

Найдорожчих і званих гостей,
Яких у гості чекають
З хлібом – сіллю на рушнику
В нашій краї завжди зустрічають.

Смужечка до смужечки,
Малюнок до малюнку.

Подивись на рушничку
Чудові візерунки.

Бабуся Ганна: Здивували ви мене, молодці. А чи знаєте прислів'я, чи прикмети про рушник.

Прислів'я:

- Хата без рушника – родина без дітей.
- Рушничок на кілочку – хата у віночку.

Бабуся: Рушник супроводжував людину все життя від самого народження. Це оберіг української оселі. Є такі види рушників:

Рушник – утирач – щоб утирати.

Рушник – Грайлик – для хлопчиків. На якому вишиті посередині чорнобривці, з боку волошки та синій барвінок. Між ними листячко дуба, любистка, хмеля.

Рушник-Росяночка-для дівчаток. На якому вишивали цвіт яблуні та вишні, незабудки, між ними лист барвінку і вишеньки.

Вихователь: Дякуємо Вам, шановна бабуся Ганна за цікаву розповідь. Нам дуже сподобалось.

Діти пригадаємо чарівні слова і помандруємо далі.

Ми крокуємо, ми крокуємо

Україною мандруємо.

Порівняйтесь, усміхніться

Батьківщині поклоніться

І на четвертій зупинці опиніться.

Зупинка 4. «Сюрпризна»

Вихователь: Ой, діти, подивіться, як тут красиво. Усі ці вишиванки зробила наша шановна бабуся Ганна. Давайте подякуємо їй і подаруємо букет квітів.

Бабуся: Дякую і вам, що завітали до мене в гості. А ви дітки будьте чемними, слухняними, працьовитими. Бажаю вам здоров'я, щасливого дитинства, миру. До побачення.

Вихователь: Діти, нам пора у дитячий садок.

На сопілочці заграємо в дитячий садок потрапляємо.

Діти, чи сподобалося вам мандрувати?
Що сподобалось більш за все? Що можна вишивати?

Дякую Вам, мої малята.

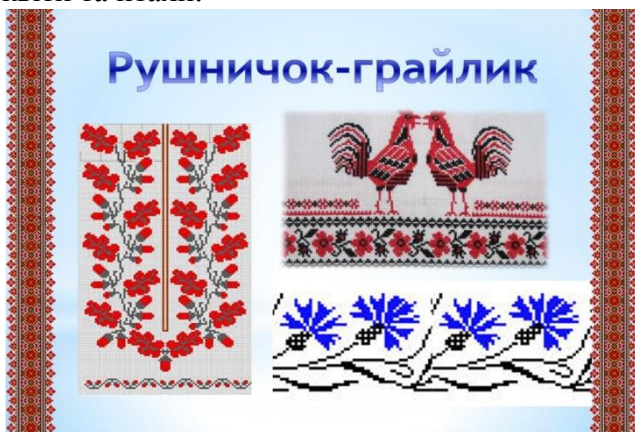

Легенда про рушник

Було це дуже давно, коли зродилися кришталеві сльози-намистинки, що рососою в народі звуться, коли пташки до сонечка літали та щоранку тією рососою вмивалися.

Жила тоді в одному селі мати і мала вона трьох красенів-синів. Працьовиті були вони і люди їх поважали. Одного лише хлопці не вміли — вишивати як їх ненька. Сядуть біля неї, коли з усім упораються, та й кажуть:

— Ви, матусенько, шийте та вишивайте, та пісню співайте, а ми подивимось, як народжується у ваших руках квіти та птахи.

Горнулася мати до синів і такі мудрі слова їм говорила:

— Долю я вам кожному вишию, а пам'ять про себе в рушниках залишу, то ж бережіть їх.

Багато вишила мати за своє життя рушників і всі між синами розділила. Даруючи, навчала:

— Сини мої, мої голуби! Пам'ятайте навік прохання своєї неньки. Куди б не їхали, куди б не йшли, а рушник в дорогу беріть. Хліб у нього загортайте та людей пригощайте. Хліб на рушнику життя величає, здоров'я береже.

Та життя людини, як дитина, швидко минає. Померла старенька мати. Осиротіли сини. Поховали свою неньку, а на могилі рушник білий прослала, щоб вітер порох на неї не трусив.

Правду кажуть чи ні, та чутка про те диво й понині ходить. Переповідають, що на тому рушникові квіти через три дні розцвіли. Хто вишив їх, ніхто не знає. Лише вітер про те розповідає і просить вишити рушник на згадку.

Легенда про вишиванку

Ми, українці, з гордістю носимо вишиту сорочку. Українська вишиванка є найкращим та найдорогоціннішим подарунком чи сувеніром вже протягом дуже тривалого часу.

Та чи знаємо ми про історію хрестиків на цьому вишитті?

Був час, як почав на землі люд вимирати. Від якої хвороби, того ніхто не знав. Отак іде чоловік і враз упаде, зчорніє, запіниться і вмере. Втікали люди з сіл у ліси. Та слідом за ними гналася хвороба. Не жалувала ні молодих, ні старих. Находив такий час, що вже й хоронити вмерлих нема кому...

А жила собі в селі над Дністром бідна вдова Марія. Забрала пошесть у неї чоловіка й п'ятеро дітей. Лише наймолодша Іванка ще здорова. Пантрує матір за донечкою, як за скарбом найдорожчим. Але не вберегла... Почала сохнути Іванка, їсти не хоче, а тільки п'є, блідне, тане на очах. А ще просить матінку: — Врятуй, мамо, я не хочу помирати! І так ті оченята благають, що бідна жінка місця собі не знаходить. Одного вечора до хати прийшла якась бабця старенька. Як і коли прийшла, Марія не чула. — Слава Богові, — привіталася. — Слава. — Що, помирає остання? — А могла б жити! Аж кинулася Марія: — Як? Бабуню сердечна, як Бога благаю, спаси, порятуй найменшу. Не лиши в самоті на старість! Взяла, певно, стара до серця той плач і мовила: — Повідаю тобі тайну тієї страшної хвороби. Але присягни, що не обмовишся. Дітям присягай! — Присягаю... Донечкою! — Знай, послав чорну Смерть Господь Бог. Грішників багато зросло. Сказав Бог умертвляти всіх, на кому нема хреста. А чорти втішилися і всіх, на кому не видно хреста, убивають. Що їм до людських душ? Ото і мруть праведні з грішниками купно... Ти тяжко перенесла смерть родини. Дам тобі раду... Виший на рукавах, на пазусі і всюди хрести. Та ший чорні або червоні, щоби здалеку чорти виділи... Але не кажи нікому більше, бо смерть доньки вздриш на очах... Вже за годину червона і чорна мережки оперезали діточу сорочечку. Світять на завтра до сонця хрести і хрестики. І собі нашила. А донечка здоровшала щодень і просила маму: — А виший іще терен... А калину... Як люди тому вишиттю дивували, то казала, що збирається йти в ліси самотницею. Хрести треба на благословення Боже і проти поголосу. З тим вже Іванка здорова: і скаче, і сміється, і співає. А мамине серце стискається від болю, як видить, що знову понесли небіжчика на цвинтар. Одного разу вся у сльозах прибігла Іванка і потягнула маму за рукав на сусідський двір. У домовинці виносили з хати двійняток хлопчиків, Іванчиних ровесників. Змарніла Марія, аж світиться. Все пестить і цілує доньку, а думи в голові, як хмари зливові: — Боже милий, та ж то моя надія!

...А діти мруть... — Господи! Та ж я не переживу її смерті! ...А люди мруть... Не витримала. Від хати до хати бігала розпатлана і страшна: — Шийте, шийте хрести... Вишивайте... Будете жити! Рятуйтеся! Люди замикалися в хаті. Думали, що прийшла пора і на Марію. Не вірять.

Марія побігла додому, взяла на руки Іванку і подибуляла до церкви. Забила в дзвін на сполох. За хвилину вже всі збіглися. Обцілувала Марія дитину і мовила до людей: — Не повірили! Думаєте, здуріла? Та най буде, дітей мені ваших шкода..., — на тім зірвала з Іванки сорочечку вишиту. Дитина на очах зчорніла і померла. — Убивці! Шийте, вишивайте сорочки дітям і собі, — та й впала мертвою біля доньки...

З того часу відійшла хвороба за ліси й моря. А люди ходять у вишиванках. Потім вже не стало потреби у вишитих хрестах. Та матері навчили дочок, а дочки своїх дочок, і вже ніхто не обходився без вишитої сорочки, фартуха чи блузки. Носять оту красну одіж і понині. Але мало хто відав, звідки прийшла та краса до людей..

Веселий ярмарок

Людмила ЯЦЕНКО, практичний психолог

Особливістю сучасних занять в дошкільному закладі є їх інтеграція, тобто поєднання окремих елементів навчання та виховання в єдине ціле з метою одержання нового результату. Щоб узагальнити зміст, дати його у цілісному вигляді, потрібно об'єднати матеріал навколо якоїсь основної ідеї, проблеми. Провести цікаве, насичене різними видами діяльності заняття можна тоді, коли діти багато чого знають та вміють. Простіше кажучи – це підсумкове заняття. Отже, пропонуємо вашій увазі інтегроване заняття для дітей старшого дошкільного віку, в якому поєднані мовленнєве спілкування, природознавство, народознавство, зображувальна діяльність, математика, навчання грамоти, соціально-емоційний розвиток.

Мета :

- розширювати та уточнювати знання та вміння дітей за сферами життєдіяльності «Природа», «Люди», «Культура»;
- формувати бажання якомога більше дізнатися про народні звичаї та традиції;
- закріпити вміння рахувати в межах 10, геометричні фігури та їх ознаки, вміння складати ціле з частин;
- закріпити вміння робити звуковий аналіз слів, володіти поняттями «голосний звук», «приголосний звук», «твердий, м'який приголосний звук»;
- розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення, кмітливість, естетичний смак;
- виховувати зосередженість, самостійність, почуття гумору, моральні якості людини.

Хід

Вихователь. Малюки, ви добре спали?

Рано прокинулися?

Один одному усміхнулися?

І до мене поверніться,

І теж усміхніться.

В нас гостей зараз багато

Треба всіх їх привітати.

Дошкільники вітаються один з одним та з гостями.

Вихователь. Діти, скажіть яка зараз пора року? (Зима). А місяць? (Лютий). Так, вірно, останній місяць зими. Чому він так називається?

Відповіді дітей. Далі вихователь пропонує підібрати до назви місяця слова,

схожі за значенням (синоніми): злий, сердитий, суворий тощо.

Вихователь. А давайте пригадаємо прислів'я та приказки про зиму.

- Лютий зиму видуває.
- В лютому сонце іде на літо, а зима на мороз.
- Лютневий сніг весною пахне.
- Зимою сонце світить та не гріє.
- Багато снігу - багато хліба.
- Бережи ніс у великий мороз.
- Зима не літо – в шубу одіта.

Вихователь. Молодці, малята, а чи знаєте ви за якими прикметами можна дізнатися, якою буде погода?

- Якщо вночі був іній – вдень сніг не випаде.
- Синички вранці пищать – чекай морозу.
- Ворони сідають на верхів'я дерев – чекай морозу.

- Якщо з димарів дим йде стовпом – чекай морозу.

Вихователь. А який сьогодні день тижня? Який був вчора, буде завтра? Давайте пограємо в гру-добавлянку й пригадаємо всі дні тижня.

Вранці ми із добрим ділом день вітали... (понеділок).

Ніченька минула скоро зустрічаємо... (вівторок).

Далі спритна молода поспішає ... (середа).

А четвертий день тепер називається ... (четвер).

Діло добре ладиться, як настане ... (п'ятниця).

Дома скрізь кипить робота, як почнеться день ... (субота).

А субота з хлібом-сіллю привела сестру ... (неділю).

Ось і тижневі кінець. Хто трудився ... (молодець).

Лунає весела, жартівлива українська народна музика. Вихователь звертає на неї увагу дітей. Заходить Солоха.

Вихователь. Добрий день вам! Хто ви така й куди поспішаєте?

Солоха. І вам доброго здоров'я, мене звуть Солохою. Я їхала зі своїми односельцями на ярмарок, але коли ми проїжджали повз дитячий садок мені стало цікаво, які в ньому є діти, що вони вміють, знають і я вирішила завітати до вас.

Вихователь. Люба Солохо, ми завжди раді гостям, ми багато чого вміємо та знаємо. А ще ми дуже любимо танцювати і я вас запрошуємо у наш веселий танок.

Фізхвилинка «Гопачок»

Стали діти дружно в ряд, п'ять маленьких козачат.

Нумо, руки на бочок, затанцюєм «Гопачок».

Два прихлопи, три притопи скільки разом буде – п'ять.

Всі ми любимо танцювати.

Раз, два, три, чотири, п'ять – плескаємо руками,

Раз, два, три, чотири, п'ять – тупаємо ногами.

Раз, два, три, чотири, п'ять – будемо разом присідати.

Раз, два, три, чотири, п'ять – всі ми любимо танцювати.

Солоха. Ну, якщо ви такі веселі та завзяті, я хочу показати вам свій товар, можливо й ви щось придбаєте.

Люди, дорогі, подивіться на базар,

Різний є для всіх товар.

Можна все отут знайти.

Так заходь і щось купи!

Вихователь. Що ж нам потрібно для того, щоб придбати товар? (*Гроші*). Вірно, а як називається українська грошова одиниця? (*Гривня*). Але так як справжніх грошей у нас немає, то ми будемо купувати Солошин крам не за гроші, а за знання. Згода?

Солоха дістає з кошика іграшкових курку, півня, гусака та качки. Діти називають птахів, відмічаючи, що вони домашні.

Солоха. Для того, щоб придбати птахів, ви повинні розв'язати приклади й дізнатися хто скільки коштує.

Діти розв'язують запропоновані приклади в межах 10, вихователь пропонує назвати найдешевшого птаха (курка), та найдорожчого (індик).

Солоха. Я пропоную вам відгадати загадку. У кого є п'ятачок, та за нього нічого не купити? Який же ярмарок без поросяти?

Солоха показує дітям зображення поросяти, намальоване з геометричних фігур. Діти називають фігури, їх кількість й таким чином «купують» поросся.

Солоха. Я бачу у вас в групі є багато чарівних дівчат. Для них у мене є гарне, яскраве, різнокольорове намисто.

Діти виконують звуковий аналіз слова НАМИСТО.

Солоха. Та ще й стрічок яскравих дуже багато, купуйте їх швиденько, веселі дівчата!

Діти називають кольори та відтінки стрічок, «купують» їх.

Солоха. Ось в цьому кошику в мене перемішалися дарунки саду та городу. Ви зможете придбати їх, якщо розкладете по різним кошикам овочі та фрукти й назвете страви, які з них можна приготувати. *Діти виконують завдання.*

Вихователь. Любі діти! Ярмарок славиться не лише різноманітним товаром, а й дотепними жартами, веселими іграми та піснями. Я пропоную вам пограти.

Психогімнастика

Нас гра у коло всіх зібрала, і треба нам зробити чимало:

Того, хто справа – похвалити, того, хто зліва – збадьорити.

Тих, хто пустує – посварити, тих, хто сумує – звеселити.

Також можна запропонувати дітям розказати гуморески, жартівливі віршики, які вони знають.

Вихователь. Солохо, ви, ніби, вже все розпродали, то чому ж засумували?

Солоха. Бо я везла на ярмарок яскраві вишиті рушники, та залишила їх на возі.

Вихователь. Не журіться, шановна, давайте запропонуємо нашим дітлахам прикрасити рушники різнокольоровою аплікацією.

Вихователь пропонує розглянути геометричні фігури, з яких викладатиметься візерунок, нагадує, що оздоблювати потрібно лише краї рушника, візерунок має бути симетричним. Діти виконують завдання.

Солоха. Щиро дякую вам, ви виявилися розумними покупцями. Я хочу пригостити вас смачними запашними бубликами.

Вихователь. І ми вам дякуємо, шановна Солохо, за ваш товар. Залишайтеся вже сьогодні з нами, а завтра поїдете продавати рушники.

Вихователь підводить підсумок заняття. Запитує у дітей, що вони купили, що сподобалося на занятті, що найбільше запам'яталося.

Вихователь. Вже сонце сідає, хвилини біжать,

Вітерець повіває, сніжинки летять.

І музика тиха у серці лунає,

Веселий ярмарок ворота зачиняє.

**Конспект інтегрованого заняття
для дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Витинанку витинала, хатинку прикрашала...»**

Любов КУЗЬМИНСЬКА, вихователь

Витинанки є чудовим зразком прорізного паперового декору. У давнину їх як прикрасу наклеювали на стіни, печі, шибки вікон.

Раджу і сьогодні залучати малят до витинального мистецтва. Адже, почавши витинати, дитина обов'язково буде заглиблюватися у свою душу, шукати коріння минулого і замислюватися про зерна майбутнього. Створення витинанки, як і її споглядання, залучає кожного до того доброго і вічного, на чому тримається світ.

Мета: ознайомити дітей з одним із видів образотворчого мистецтва – витинанкою, з різноманітністю форм і візерунків витинанки. Продовжувати відроджувати звичаї, традиції та обряди українського народу. Дати поняття про те, що витинанка – це виріб з білого або кольорового паперу, яким колись прикрашали житло на Україні.

Виховувати естетичний смак, здатність відчувати красу, викликати зацікавленість і бажання навчатись виготовляти витинанки.

Хід заняття

I етап – мотиваційний

Вихователь. Діти, сьогодні ми заглянемо в минуле нашого українського народу. На Україні кожна жінка з давніх-давен любила чепурити свою хату. В хаті завжди було чисто, затишно. Так і говорили: «У хаті, як у віночку». А чи знаєте ви чим прикрашали світлицю?

Діти. Рушниками, образами, квітами.

Вихователь. Так, вірно, а чи хочете ви дізнатися чим ще прикрашали господині свої світлиці?

Діти. Так.

II етап – пізнавальна діяльність

Вихователь. Сідайте на киномочку, уважно послушайте і батькам своїм розкажете. Раніше, коли не було ще мене, вас, хати прикрашали не так, як зараз. Зараз прикрашають стіни у кімнаті різними картинами, фотографіями, декоративними прикрасами, іграшками, меблями. Цього раніше не було. Ось і приходилося господині прикрашати світлицю прикрасами, зробленими своїми руками. На базарі

купували папір, який коштував недешево. Діти, а якого кольору буває папір?

Діти. Червоного, жовтого, синього, білого.

Вихователь. Так, різнокольоровим. З купленого паперу господиня виготовляла паперові вироби, які називалися витинанкою. Витинанка – це паперова прикраса, яка виготовлялася з допомогою ножиць, штапиків, скальпеля. Витинанками прикрашали стіни, вікна, їх використовували замість серветок та прикрашали образи під склом. По витинанкам можна було дізнатися про події у селі: яке свято, хто народився, де весілля.

Діти, а як ви думаєте, чим прикріплювали витинанки? *(Діти дають можливі варіанти відповіді)*

Вихователь. Прикріплювали витинанки на стіни милоком або вареною картоплею, щоб було легко знімати перед побілкою хати.

Як і у нашій світлиці, у кожній хаті, як оберіг, висів віночок – символ дівочої вроди. Я пропоную вам відпочити і пограти з віночком.

Народна гра «Віночок»

III етап – практична діяльність

Вихователь. Відпочили, дітки? Запрошую вас до столу пограти в гру.

Діти сідають за столи.

Дидактична гра «Назви, що це?»
(витинанки - квітка, метелик, пташка, глечик)

Вихователь. Чи знаєте ви, малята, що люди, у яких найкраще, найкрасивіше виходила витинанка, називалися майстрами. Чи хочете ви побути майстрами і вирізати витинанку, якою прикрасимо полицку в групі?

Для цього сядемо зручно, спинки рівненько. Спочатку розігріємо пальчики.

Пальчикова гімнастика «Весела сімейка»

Вихователь. Як ви гадаєте, що нам потрібно для роботи? (*Ножичі, заготовки паперу*). Нагадую, як треба користуватися ножицями: тримати в правій руці гострим лезом від себе, коли ріжете, тримати в лівій руці папір,

складений гармошкою. Взагалі, бути обережним. В народі говорять: «Очам страшно, а руки роблять». Починаємо працювати. Не хвилюйтеся, адже є ще така примовка: «Кожен майстер колись був невмілим».

Діти виконують роботу.

IV етап – оцінно-контрольна діяльність

На стенді вихователь розвішує роботи дітей.

Вихователь. Діти, подивіться. Чи схожі витинанки? Чим вони відрізняються, чим схожі? Ким ви сьогодні були? (*Майстрами*). А що майстри вирізали? Ви запам'ятали чим раніше прикріплювали витинанки до стіни?

Отже, діти, нам, українцям, притаманне дбайливе ставлення до звичаїв, традицій, обрядів українського народу. Я маю надію, що хтось із вас в майбутньому стане художником чи дизайнером, а витинанки надихнуть вас на творчі роботи.

Лялька-мотанка – берегиня роду

Лідія ВАССЧКІНА, вихователь

Лялька-мотанка – українська народна лялька, символ жіночої мудрості, родинний оберіг.

Здавен у кожній родині лялька-мотанка виконувала роль оберегу, була символом мудрості, берегинею роду, символом матері-прародительниці та зв'язку між поколіннями, одна із найдревніших іграшок і сакральних (святих) істот нашого народу, якій тисячі й тисячі років.

Скільки існує людство, стільки років цій іграшці, яка повинна була дитину заспокоїти, нагодувати і зберегти. Бо мати, залишаючи дитя, замотувала фрукти чи хліб у шматочок тканини, прив'язувала паличку і давала, як іграшку, тому в основі ляльки — хрест. Людина вигадувала ляльку-мотанку, подібну собі, як забавку для дитини, як оберіг дому. Виготовляючи цей сакральний предмет, жінки вкладали у неї свою енергію, певні думки і побажання. Ляльку-мотанку передавала мати дочці, коли віддавала до іншого роду, а дочка, у свою чергу, своїй дитині. Це ніби ниточка, яка зв'язувала увесь рід. Наші пращури вірили, що лялька є посередником між живими та тими, хто ще народиться. Тому на заміжжя дівчини разом із рушниками і сорочками в скриню до приданого клали ляльки. Робили їх дуже ретельно: одягали в українське народне вбрання як наречену, плели вінок на голову і обов'язково «додавали» нареченого — мусила бути пара. Відразу після одруження тими ляльками бавилися — вважалося, що так швидше народяться діти. Обличчя у «плодоносних» ляльок немає — невідомо ж, хто прийде на світ. Берегиням — іншому різновиду — на обличчі намотували хрести. І виготовляли їх на різні потреби: аби людина одужала, аби пішов дощ чи навпаки — припинилася злива, вщух буревій... Усі елементи одягу мотанки є символічними: спідниця уособлює землю; сорочка — три часи: минулий, теперішній і майбутній; головний убір — очіпок, стрічка чи хустка — зв'язок із небом...

Українська лялька тим унікальна, що вона — така ж, яка була тисячі років тому!

Лялька-мотанка не випадково не має обличчя. Адже вона виникла не як іграшка, а як сакральна річ. Вона мала прикликати дух померлої або ще не народженої людини до живих, запросити її в коло сім'ї, до столу чи до тієї дитини, яку виховувала. Бо уособлювала дух прадавнього Предка, а відтак не дівчинка гралася лялькою, а лялька, як стара баба, передавала досвід минулого новому поколінню.

Сакральна істота з хрестом замість обличчя, символізує гармонію вертикалі (духовності) і горизонталі (земного розвитку людини), тобто допомагає гармонізувати простір. Такі іграшки повинні знаходитися на покуті зі сторони сходу сонця, над ліжечком дітей (оберігає дитину), над дверима (зустрічає і проводить гостей)...

Ляльку робили, коли викликали духа. Іноді її знищували, спалювали, щоб ця річ забрала, наприклад, недугу. Якщо писанкою «викочували» хворобу, то ляльку виготовляли тоді, коли треба було про щось швидко попросити або подія була значна. Знищували її, коли намагалися вилікувати людину чи прикликати дощ. Тобто її віддавали богам — вона ставала жертвою й могла замінити собою живу істоту. Тому її обличчя було відокремлене від будь-якої особи, щоб ніхто не постраждав під час знищення мотанки — аби не зашкодити живим. Наші предки вважали, що лялька з певними вираженими рисами обличчя — будь то очі чи ротик — може прив'язувати до себе душу того, хто нею грається, що може понести за собою небажані наслідки.

Окрім того, за таким хрестоподібним личком можна уявити собі яке завгодно. І, зрештою, хрест у колі — це солярний знак, тож лялька із таким обличчям несе в собі сонячну енергетику. Ну, а в голівку мотанки часто зав'язували зернятка пшениці. Це теж надавало їй сакрального значення, бо зерно пов'язане з померлими чи ненародженими душами. Коли його «ховають», воно оживає, проростає і знову розпочинає одвічний коловорот життя. Тому мотанку пов'язують із уявленнями про життя й небуття, із досвідом минулих поколінь та їхнім зв'язком із поколіннями наступними.

Лялька-мотанка приходить у наш світ у якомусь образі, створюється з певною ціллю. Її виготовляли із різними побажаннями, наділяли різними символічними значеннями: на щасливу долю, сприяння потаємним бажанням, гармонії людини з природою, на успіх і здоров'я, на добро і злагоду. І обов'язково, ці обереги несуть у собі позитивну енергетику.

Мотанка виконується виключно шляхом намотування, не має обличчя і несе в собі тепло людських рук, любов і турботу, з якою створена... Вона може бути плетена із соломи чи зовсім без застосування нитки, коли всі вузли закріплюються за рахунок того матеріалу, з якого робиться мотанка. Голова називається «куклою». Для неї шматочок тканини складається вузько (як пасок або крайка), а тоді згортається «фрулетиком» і обмотується тканиною. «Куклою» величають і перший обжинковий сніп, закручений в особливий спосіб. Таке ж наймення у дитячої «пустушки» — хліба, загорнутого в полотнинку (її раніше давали до ротика немовляті). Тобто шматочок хліба чи тканини або зерно, загорнуте в полотнину, — це голова, що уособлює дух істоти. Приєднується вона дуже просто: до колодки, до трісочки, до кукурудзяного стебельця — будь-чого. Мотанка навіть може не мати рук — тільки обгортається тканиною. І тут уже годиться все, що знайдеться в господі. Раніше найкоштовнішим убранням для ляльки ставали клапті старих вишитих сорочок, іншого одягу. Власне, тому українська

мотанка позначена регіональними ознаками тієї місцини, де її виготовлено.

Лялька-мотанка ні в якому разі не шиється, не проколюється голками чи шпильками — виключно мотається. Звідси і назва - МОТАНКИ. Голку можна застосовувати лише при виготовленні одягу для ляльки і ні в якому разі не пришивати нічого до самої лялі! І Не колоти її!

Оскільки робилась лялька-мотанка з тих матеріалів, які були під руками — чи то солома, чи старі непотрібні речі, а одягалась в клаптики матерії зі старого одягу матусь і бабусь, то й не дивно, що така лялька, зроблена власноруч, оспівана піснями, обласкана казками, одягнена в усе своє, домашнє, рідне — вважалась оберегом у родині. Якщо в сім'ї хворіла дитина, то їй робили спеціальну ляльку-мотанку, яку змотували з тієї трави, яка допоможе при хворобі, її давали дитині — і забавка, і цілющий ефект!

До вміння робити ляльки відносились дуже серйозно та відповідально. Саме тому, цьому ремеслу навчали з раннього дитинства. З метою виховувати національну свідомість, патріотичні почуття та настрої, викликати у дітей інтерес до української народної ляльки, до минулого свого народу, його народної творчості, в групі раннього віку ми знайомимо дітей з лялькою - мотанкою.

Під час знайомства з цією іграшкою, діти вивчили віршик:

Моя лялька – мотанка
Ниточкою змотана,
Оберіг мій на землі,
Талісман мені в житті!

З дітьми проведені дидактичні ігри:

«Знайди ляльку-мотанку»

Мета гри: вчити дітей знаходити ляльку – мотанку серед інших ляльок. Закріпити знання про українську народну іграшку.

«Який одяг на ляльці-мотанці»

Мета гри: закріпити з дітьми назви одягу, вчити розпізнавати кольори, розвивати мовлення.

«У ляльки - намисто»

Мета гри: вчити та називати основні кольори, ознайомити дітей з елементом українського народного одягу – намистом, розвивати дрібну моторику.

Дітям було запропоновано пограти з лялькою - мотанкою.

І сьогодні серед розмаїття сучасних ляльок народні ляльки з тканини є особливим видом з неосяжною енергетикою, які цілюще впливають на психіку і й здоровий розвиток дитини. Саме тому в наші дні вони стають все більш і більш популярними!

**«Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики,
малюнка, фантазії, творчості»** (В. Сухомлинський)

Марина ПАВЛОВА, вихователь

Коли народжується дитина, то в народі кажуть, що на небі в цей час зоря нова засяяла, а подружжя стало сім'єю. І щоб ця зоря не згасла, вихователям на допомогу приходить багатовіковий досвід етнопедагогіки.

У народному досвіді, традиціях і звичаях, що шліфувалися протягом віків, у яскравих образах усної народної творчості: казках, приказках, прислів'ях, забавлянках закладена мудра етнопедагогіка.

Відомо, що процес виховання в дітей протікає під керівництвом дорослого, однак при цьому ефективність педагогічного впливу залежить від активності дитини в цій діяльності.

Та недостатньо володіти мудрістю, потрібно вміти користуватися нею.

Чим активніша дитина, чим більше вона залучена в цікаву для себе діяльність, тим краще результат.

Ось чому педагоги ДНЗ № 9 «Ромашка» ведуть цілеспрямовану роботу щодо навчання етнопедагогіки через усну народну творчість. «Хто казок багато знає, той розумним виростає» - це не даремно каже народна мудрість.

Казка «Теремок» - формує свідоме ставлення дітей до виконання правил поведінки. Закріплює й уточнює знання про ввічливість, продовжує вчити дітей оцінювати власні вчинки, виховує турботливе ставлення до інших.

Кожен вихователь має знати велику кількість прислів'їв та приказок, віршів, забавинок та використовувати їх у виховній роботі з дітьми. Наприклад, у спілкуванні з ровесниками вихованці часто вживають образливі слова, гнів, тощо. На це дитина скаржиться. Допоможуть вихователю такі прислів'я: «Слово може врятувати, а може вбити людину», «Слово - не горобець, випустиш – не впіймаєш».

Усна народна творчість

Розгніваній дитині вихователь радить: «Мовчанка гнів гасить», «Людину прикрашає не одяг, а вчинки».

На хороший апетит вихователь так ствердить: «Так їсть – аж за вухами ляцить».

«Дорога ложка до обіду» - каже вихователь, коли черговий забув покласти ложку.

У боротьбі зі страхом дітям допоможуть такі прислів'я які прийшли до нас з глибини віків: «Страху нема там, де його не бояться», «У страху очі великі».

Добирають наші педагоги прислів'я та приказки про скромність, працю, дружбу, ввічливість.

- Правда – дорожча за золото.
- Діло майстра величає.
- Старий друг краще нових двох. Та інші.

Багата народна мудрість забавлянками про родину, батька і матір, дідуся й бабусю, які використовуються майже кожного дня.

- Оцей пальчик – мій дідусь,
- А оцей – бабуся,
- Оцей пальчик – мій татусь,

А оцей – матуся.

А оцей маленький пальчик – я сама (сам)
Ось і вся моя сім'я.

Сутність родових відношень розкривається також у дитячому фольклорі «Ходить гарбуз по городу». Усвідомлюючи поняття роду.

Виховується почуття вдячності, працьовитості, бажання допомогти через вірші «Сорока білобока».

Джерело з усної народної етнопедагогіки містить у собі не голе моралізування, а переконливі аргументи, що глибоко впливають на емоційну сферу людини, і тому запам'ятовуються на все життя і стають керівництвом до практичної дії в різноманітних обставинах.

Ціну хліба ми знаємо - нічого найдорожчого нема!

Людмила ПЕРЕКАТОВА, вихователь

З давніх-давен народ наш понад усе цінував хліб, сіль і честь. Хліб – то багатство, достаток, сіль – то гостинність і щирість, а честь – то людська гідність, за яку предки наші стояли і нам заповідали стояти на тому.

Хліб – усьому голова,
Так в народі кажуть,
Хліб – це мир, любов, життя.
Хліб – це наша радість.

Історія хліборобства і хлібопечення дивовижна, сповнена і радісних, і драматичних подій. Від успіхів хліборобства залежали долі країн і народів.

В Україні змалечку прищеплюють дитині любов до хліба. Про хліб і вироби з тіста складають вірші й пісні. Багато є забавлянок. Згадаємо деякі з них.

Ладі – ладусі,
А де були?
У бабусі.
А що їли?
Кашку.

А що пили?

Бражку.

А що на закуску?

Хліб та капустку.

Гай, гай на бабину хату калачі їсти.

Летів горобчик:

- Жив, жив, жив!

А де мені сісти?

- На печі.

А що мені їсти?

- Калачі.

Гам!

Бігла мишка,
Несла книшка,
Не мала де сісти,
Книшка з'їсти.
Отутеньки сіла,
Книшка з'їла.

Ой чук, чук, чук,
Наловив дід шук.
То повіз на торжок,
Та продав за шашок.
Медяників купив –
Дітей поманив.

Багатий і різноманітний фольклор нашого народу. Знайомство дошкільників із зернами народної мудрості (прислів'ями, приказками, загадками) допомагає їм навчатися, пізнавати історичне минуле.

- Доки є хліб і вода, біди не буде.
- Земля – матінко, хліб – батенько.
- Посієш вчасно – збереш рясно.
- Хто про землю дбає, тому вона повертає.
- Є хліб – є і життя.

А відгадайте загадки.

У хліб іде без скоринки, а виходить із скоринкою. (Хліб з печі)

Тисячі братів одним поясом перев'язані. (Сніп)

Хата мною багата, людям брат я і друг,
І коли вже я в хаті – буде й пісня навкруг.
(Хліб)

І дійсно, вирощений працюючими руками хліб – то найбільше диво України. Хліб – мирило життя, культури. Під час проведення свят, розваг, вивчення віршів та жнивварських пісень, забавлянок у малят виховується бережливе ставлення до хліба, пошана до людської праці.

І важлива роль дорослих донести дітям, що у хлібі – душа рідної землі, доля багатьох людей, їхня невтомна праця.

Праця хлібороба

Вклоняюсь низько праці хлібороба,
За урожай, за хліб отой святий,
Що він ростить і робить першу спробу,
Щоб хліб сіяв - неначе золотий.
Він Бога просить, щоб завжди в морози,
Засіяли сніги кругом поля,
А влітку не минали поле грози,
Щоби вродила матінка земля.
Зустріти хочу в полі, біля хліба,
Ту душу рідну, до якої звик,
Слова запам'ятав я свого діда:
Цінуєш хліб – продовжиш роду вік!

Віталій Назарук

Українські народні ігри в житті дошкільника

Ганна СМІРНОВА, вихователь

Головна мета: на прикладі українського фольклору показати, що піклування про здоров'я дітей завжди посідало чільне місце в житті українців; завдяки сукупності знань, умінь і навичок, набути через народні ігри, сформувати освічену, культурну, духовно багату, доброзичливу, працьовиту, підготовлену до певного виду трудової діяльності людину. Виховувати бажання грати в народні ігри та повагу до надбань українського народу, до мови, традицій та обрядів.

Народні ігри створені народом так само, як казки, приказки, загадки, вони передаються з покоління в покоління. У їх змісті відбито національну психологію кожного народу: «У всіх народів існує чималий запас ігор, котрі якоюсь мірою відбивають побут народу».

Перші записувачі та збирачі українських народних ігор з'явилися в XIX ст. Це етнографічні праці Н.Маркевича, П.П.Чубинського, О.В. Богдановича. У наш час у Києві було започатковано Клуб друзів гри, учасники якого впродовж 10 років (1973— 1983) вирушали в етнографічні експедиції для збирання й записування українських народних ігор. Вони зібрали й опублікували понад 400 українських народних ігор.

К.Д.Ушинський підкреслював яскраво виражену педагогічну спрямованість народних ігор. На його думку, кожна народна гра містить у собі доступні форми навчання, вона спонукає дітей до ігрових дій, спілкування з дорослими. Високу оцінку гри дав В. О. Сухомлинський: «Гра - це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається живлючий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра - це іскра, що засвічує вогник допитливості».

Ігри та забави становлять чималий розділ народної дидактики й охоплюють найрізноманітніші її аспекти: народознавчий, мовленнєвий, математичний, природничий, пізнавальний, розважальний, оздоровчий тощо. Народні ігри супроводжують свята та національні обряди, у їх змісті відбиті сезонні явища, звичаї, пов'язані з хліборобською та землеробською працею.

Народні ігри - це історія народу, оскільки вони відображають соціальне життя кожної епохи.

«Та й хитра ж штука, оця народна гра! Ви думали - такі собі пустощі, коли робити нема чого, то в креймахи грають, аби збавити час, а вона, ота забавка, - мистецтво. А вона має свій погляд на людину, батьківщину, добро, уявлення про тебе і світ. Бо мистецтво - це метод пізнання себе і світу, а гра записала в собі і закодувала в генах дії не лише народні знання, а нас із вами, наш національний характер» - казав Василь Довжик.

За допомогою народних ігор діти опановують перші елементи грамотності, вивчаючи напам'ять вірші, скоромовки, лічилки. Окремі ігри розвивають і математичні здібності (класики, деркач, цурка, клітка та ін.).

В.Скуратівський зазначає, що переважна більшість «абеткових істин дитинства» народжувалась у середовищі простого народу й виконувала певні функції людського співжиття. Ігри відкривали дітям живу історію свого народу, вчили любити народних героїв і ненавидіти кривдників.

Народні ігри можна класифікувати за такими групами:

- ☐ дидактичні
- ☐ рухливі з обмеженим мовленнєвим текстом
- ☐ рухливі хороводні ігри
- ☐ ігри мовленнєвої спрямованості
- ☐ обрядові та звичаєві ігри
- ☐ ігри з відображенням трудових процесів та побуту народу.

Дидактичні ігри - це ігри розумової спрямованості, які потребують використання раніше набутих знань, кмітливості, активної мислительної діяльності. Народні дидактичні ігри вчать дитину ненав'язливо, легко, захоплюють змістом так, що вона навіть не помічає того навчання. Наприклад, для найменших: «Кую-кую чобіток», «Гу-ту-ту, варю кашу круту», «Сорока - ворона»; для старших: «Чорне та біле», «Фарби», «Краска», «Дід Макар», «Фанти», «Бірка», «Кури» та ін.

Значну групу становлять **народні рухливі ігри з обмеженим мовленнєвим текстом**. У них текст подається як лічилка, примовка, перегукування. Це ігри «Панас», «Їду, їду», «Звідки ти?», «Жмурки», «Котилася бочка...», «На чому стоїш?», «Зайчик і Бурчик», «Бочечка», «Квочка», «Ірву, ірву горішечки» та ін.

Рухливі хороводні ігри супроводжуються пісенним текстом. На першому плані — слова, рухи — нескладні (ходіння в колі), по закінченні слів, співу можливий біг. Серед таких ігор найвідоміші: «Хустиночка», «Галя по садочку ходила», «Подоряночка», «Перепілочка» та ін.

Обрядові та звичаєві ігри передають характерні події з життя українського народу: початок жнив, косовицю, великодні та купальські ігри, калиту, веснянки.

Ігри побутової спрямованості відображають у своєму змісті буденне життя людей: «Жили у бабусі...», «Ой сусіди, сусідоньки», «Здрастуй, сусіде», «Куй-куй, ковалі...», «Як було у баби...». Чимало серед них ігор з сюжетами про сімейне життя: «Батько», «Батько й діти», «Горщечки», «Гладушики», «Сімейка» тощо.

Гра «Сімейка»

Всі ці переважна більшість дитячих ігор були лише формою проведення дозвілля - у них поєднувалися спритність і фізичне загартування, вправність і кмітливість, гнучкість і винахідливість, наполегливість і витривалість, вони розвивали пам'ять, увагу, зосередженість, вміння приймати раптове й найдоцільніше рішення, гартували волю, почуття колективізму та взаємодопомоги.

Характерною особливістю народних ігор є навчальний зміст, який подається в ігровій формі. Мати бавить немовля, перебирає його пальчики, приказуючи:

Печу, печу хлібчик
Дітям на обідчик.
- Цьому дам, цьому дам,
Цьому дам і цьому дам...
А цьому не дам, бо цей буцман.
Він дров не носив,
Він діжі не місив,
Він печі не топив,
Діток гулять не водив -
Справжній лежень.
То я цьому не дам.

Змістом цієї гри - забавлянки мати вчила дитину бути працьовитою, не лінуватись. Народні ігри образні, в кожній з них відбивається якась подія або випадок, близький за своїм змістом дитині. Не можна переоцінити значення народних ігор у розвитку мови дітей, у збагаченні їхнього словника образними словами. Почувши спів зозулі, дитина, підстрибуючи, промовляє:

Зозулю - кавулю, зозуле, голубонько,
Сім літ не кувала,
Закуй мені в цьому літі,
Скільки житиму на світі?

За своєю структурою більшість народних ігор прості, однопланові, завершені, в них в єдине ціле поєднуються слово, рух, пісня.

Діти будь-якого віку знайдуть собі гру до смаку. Добираючи її, слід враховувати вік дітей, чітко визначати мету кожної гри. З дітьми раннього віку (перший, другий рік життя) використовують переважно індивідуальні ігри - забавлянки (чи з двома-трьома дітьми). Наприклад, з дітьми другого року життя розігрується (індивідуально)

українська народна гра - забавлянка «Горошок». Перебираючи пальчики дитини, починаючи від мізинця, промовляють:

Горошок,
Бобошок,
Сивочка,
Курочка,
А той старий когутисько
Не хтів іти до дітиська -
Та шуп з ним до песа!

Під час повторного розігрування діти відповідають на запитання текстом забавлянки, повторюють слова.

З дітьми третього року життя народні ігри можна проводити на прогулянці з невеликою групою в 5—6 чоловік. Текст слів в іграх простий, це переважно заклички: «Дощику-дощику», «Вода холодная», «Зозулю-кавулю», «Вийди, вийди сонечко».

Гра «Дощику-дощику» проводиться на прогулянці в переддощову годину. Діти стають у коло, піднімають руки, дивляться на хмари й промовляють текст за вихователькою:

Не йди, не йди, дощику,
Дам тобі борщику
У глинянім горщику.
Поставлю на дуба;
Дуб повалився,
Горщик розбився,
Дощик полився.
(Усі діти розбігаються.)

У другій молодшій групі (четвертий рік життя) дітям доступні рухливіші хороводні ігри: «Курочка-чубарочка», «Кізонька», «Де ж наші ручки?», «Качечка».

Дітям п'ятого року життя доступні й складніші хороводні ігри з текстом для співу: «Галя по садочку ходила...», «Калина», «Я лисичка, я сестричка», «Ой у перепілки...», «Жили у бабусі...».

Народні ігри для дітей старшого дошкільного віку можна поділити на кілька груп.

До першої групи належать рухливі ігри з текстом-діалогом: «Кози», «Панас», «Чорне - біле», «Гуси», «У гусей», «Жмурки», «Квочка», «Крук», «Сірий кіт» та ін. Наприклад, гра «Жмурки».

Лічилкою обирають Водія, зав'язують йому очі хустинкою, виводять на середину кімнати і звертаються до нього з такими словами:

- Водій, Водій! На чому стоїш?

- На бочці.

- Що в бочці?

- Квас!

- Лови курей, та не нас.

Водій починає ловити і кого з гравців спіймає, той і стає Водієм.

До другої групи належать хороводні ігри зі співом. Текст цих ігор ознайомлює дітей з трудовими процесами, із звичаями українського народу. Це такі ігри, як «Соловейко-сватку», «А ми просо сіяли, сіяли...», «Мак», «Задумала бабусенька» та ін.

Наступну групу становлять ігри розважального характеру, в яких відбито народні звичаї. Це ігри «Чий вінок кращий?», «Ходить Гарбуз по городі», «Як у нас біля воріт», «Ой є в лісі калина», «Ой на горі жито» та ін.

Чимало народних ігор стануть у пригоді вихователю для закріплення звуковимови, звуконаслідування. Серед них: «У волосянку», «Рядки», «Гуси», «Ку-ку, ку-ку, птичко мала», «Задумала бабусенька», «Довгоносий журавель» та ін.

Наприклад, із старшими дітьми для вправлення у вимові голосних звуків та регулювання сили голосу можна запропонувати їм гру «У волосянку».

Троє-четверо дітей разом з вихователю домовляються, які голосні звуки вони тягнутимуть. Потім співають:

«Ой нумо, братці, волосянки тягти,
А хто не дотягне, того за руки тягни».

І всі тягнуть о або у (а, є, і, и, ю, я, е). Хто зупиниться, того й тягнуть за руку. Гра починається спочатку.

Народній грі можна присвятити й окреме заняття: пояснити значення професій, про які йдеться у тексті гри, заучити текст гри, розподілити ролі, проказати діалог, а потім уже грати, наприклад, гра «Бондар».

Отже, національне виховання, включаючи одну з найсуттєвіших його галузей – етнопедагогіку, спроможне в недалекому майбутньому відродити генетичний код українського народу, сформувати новий тип українця, здатного вивести свою державу на світовий рівень культури.

Народна гра «Краски», або «Фарби»

Мета: Закріплення знань дітей про кольори.

Хід гри: Грають 10-20 дітей. Вибирають «мамку», «бога» і «чорта». «Бог» і «чорт» ідуть геть, а «мамка» пошепки кожному визначає краску, щоб інші не чули.

- Ти будеш червона! Ти - синя. Ти - чорна. Ти - жовтогаряча. Ти - бурякова.

- Я буду червоне яблучко! - просить хтось.

- Будь.

- Я буду золотий колосок.

- Будь.

- Я буду голуба хустинка...

Коли краски всі визначені, приходять «бог» і «чорт».

- Дзінь-дзінь!

- Хто прийшов?

- Бог.

- По що?
- По краску.
- По яку?
- По зелену.
- Вибирай собі.
- Оця!
- Бери.

Бере краску й одводить убік. Знову підходить.

- Дзінь-дзінь!
- Хто прийшов?
- Бог.
- По що?
- По краску,
- По яку?
- По червону.
- Вибирай собі.
- Оця!
- Ні. Не вгадав.

Тоді підходить «чорт».

- Бом-бом.
- Хто прийшов?
- Чорт з горбом.
- По що?
- По краску.
- По яку?
- По синю.
- Вибирай собі.
- Оця.
- Бери.

Забирає краску, підходить знову і так само питає білу краску, але такої немає. Тоді знову підходить «бог»:

- Дзінь-дзінь! Буває, що надають таких красок, що, яку не спитай: синю, зелену, червону, - її нема та й нема. «Бог» і «чорт» сперечаються, і тоді за згодою всіх «мамка» каже назви: глиняна, залізна, земляна, зелений горіх, жовтий горіх, чорна рожа, золотий черевичок, срібна рибка, червона хустина, біла зірка, солодка морква, дрібна рута... І вже тоді залишається вгадати, хто саме. Коли виберуть усі «краски», беруть цурку - міцну палку, «бог» і «чорт» беруться за неї, а «краски» - за ними, обнявши попереднього попід руки; «мамка» стає туди, де менше «красок», і тягнуть; хто перетягне, той і переміг.

Народна гра «Їду, їду»

Мета: виховувати у дітей спритність і кмітливість. Реквізит: паличка - «кінь» для Вершника, батіжок.

Хід гри: Обирається Вершник. Для всіх інших дітей малюють крейдою на долівці невеличкі кружальця, які можна розмістити в коло або розкидати в різних місцях кімнати на значній відстані один від одного. Діти, взявшись за руки, ходять у колі то в один, то в другий бік (або рядком з різними зигзагами та поворотами) й співають пісню:

Їду, їду, батіжком коня підганяю,
На вороному коні вітра доганяю.

Як проїхав чисте поле, мусив з коня злізти,
І коневі вороному мусив дати їсти.

Під пісню Вершник «їздить» по кімнаті на «коні». По закінченні пісні Вершник стає на якесь кружальце, решта учасників розбігаються по кімнаті: кожен шукає вільне кружальце, щоб стати на нього. Хто залишається без кружальця, той бере паличку («коня») і батіжок у колишнього Вершника, виходить на середину кімнати, і гра починається спочатку.

Гра «Калина»

Діти стоять у колі і співають пісню:

«Ой на горі калина,
Під горою малина,
Ой так, на горі калина,
Ой так, під горою малина.
Там зійшлася дітвора,
Танцювати почала.
Ой так, там зійшлася дітвора,
Ой так, танцювати почала».

На слова першого рядка діти тричі плещуть у долоні. На слова «Під горою малина» вони присідають, знову тричі плещуть у долоні (перед колінами). На слова «Ой так, на горі калина» тупають однією ногою (тричі), а на слова «Ой так, під горою малина» обертаються ліворуч навколо себе. На слова «Там зійшлася дітвора» діти ступають чотири кроки вперед, зменшуючи коло; на слова «Танцювати почала» роблять назад чотири кроки, збільшуючи коло. На слова «Ой так, там зійшлася дітвора» тупають другою ногою (тричі), а на слова «Ой так, танцювати почала» обертаються вправо навколо себе.

Народна гра «Бондар»

Мета: збагачувати словниковий запас і розвивати мовлення, ознайомлювати з працею народних майстрів.

Матеріал: малюнки великих та маленьких бочок з дерева.

Словник: запитальні слова, форми звертання, дієслова (стругати, збирати, складати, кінчати, наливати, танок), прізвища.

Хід заняття. Бесіда-розповідь вихователя:

- Чи чули ви, діти, такі прізвища: Бондар або Бондаренко, Коваль або Коваленко, Ткач або Ткаченко, Кравець, Швець? А чи знаєте, чому вони такі? Спочатку послухайте такий вірш:

Ким наші прадіди були,
Нам прізвища розповіли:
Хто краяв сукні - став Кравець,
Хто шив взуття, прозвали Швець.
Горшки виліплював Гончар,
Хто вікна склив, назвали Скляр,
Трудились з ранньої зорі Землі своєї трударі.
- Отже, хто шиє одяг? (Кравець.) - А взуття?
А посуд хто робить?

Прослухаючи слова пісні, діти дізнаються про професію-бондар і прізвище Бондаренко.

Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Стружу, стружу дошку
На дубову бочку.
Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Стружу, стружу дощечки
На дубові бочечки.
Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Дощечки збираю,
Бочки складаю.
Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Бочку я складаю.
Обруч набиваю.
Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Вистругую чопочки
Затикати дірочки.
Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Бочку вже кінчаю,
Води наливаю.

Бондарю, бондарю,
В боки візьмися! В таночок, бондарю,
Хоч раз обкрутисся.

- Що робив Бондар? Отже, прадіди батьків наших дітей, у кого прізвище Бондар або Бондаренко, робили бочки.

Хід гри: Дійові особи — Бондар, допитливі діти (можна Бондаренки). Допитливі діти обступають Бондаря півколом і співають:

Бондарю, бондарю,
Що ти робиш?
Бондар відповідає:
Стружу, стружу дошку
На дубову бочку.

З цими словами Бондар виставляє ліву ногу вперед і удає, що стругає рубанком дубову дошку (затискує пальці в кулачки і, тримаючи правий кулачок позаду лівого, імітує роботу рубанком). Під час відповіді Бондаря діти Бондаренки повторюють його рухи і слова. На слова «Дощечки збираю, бочки складаю» Бондар двічі піднімає з підлоги по дві «дощечки», а на дальші слова складає їх одну до одної. Чопочки «вистругуються» швидше. На кожен такт правим вказівним пальцем Бондар водить по лівому, наче ножиком, від себе вперед, виконуючи таким чином по чотири рухи в такті. «Вистругавши» чопочки, всі тичуть пальчиком вперед і вигукують «тиц», наче затикають у бочці дірочку. На слова «Бочку вже кінчаю, води наливаю» Бондар, ритмічно нахилившись і випростовуючись, удає, ніби заливає бочку водою. Щоб переконатися, що вона без дірок, піднімає «бочку» вгору і, хвилинку почекавши, весело вигукує: «Не тече!». На слова останнього куплета щасливий Бондар, взявшись у боки, кружить навколо «бочки» човганцем. При бажанні останній куплет можна повторити.

«Гра з віночком»

Одна дитина у віночку в колі, всі інші йдуть:

«Ми віночок цей взяли,
І на (ім'я дитини)... одягли.
Ти в віночку потанцюй,
Потім дітям подаруй».

Дитина танцює, всі плескають в долоні. Потім дитина знімає віночок, і каже:

Я дарую віночок ... (ім'я дитини).

Українська народна іграшка з дерева, як засіб виховання дітей**Тетяна СПІВАК, вихователь**

Іграшка - річ, призначена дітям для гри. В народі її ще називають цяцька, лялька, цяцянка, виграшка, забавка. Без неї гра неможлива. Як найсуттєвіший компонент гри, вона відіграє важливу освітню, розвивальну, виховну, навіть організаційну ролі.

Як і гра, іграшка є важливим фактором психічного розвитку дитини, що забезпечує поступове здійснення нею усіх видів діяльності на більш високому рівні.

Гра - це не розвага, це справжнє, теперішнє, яскраве, самобутнє життя дитини, разом з цим це і підготовка дитини до дорослого відповідального життя.

Вона завжди була пов'язана з сімейними традиціями, працею і діяльністю дорослих, оточенням дітей турботою і увагою.

Іграшки, котрі використовувалися як елемент гри, їх тематика і форми знаходилися в тісному взаємозв'язку з матеріальним життям суспільства, з розвитком його духовної культури, а також відображали еволюцію поглядів на виховання.

Іграшка - пам'ять етносу, нації, народу, людства про своє історичне та доісторичне минуле. Її форма є однією з початкових субстанціональних форм щодо освоєння людиною навколишнього середовища.

Народна іграшка є спадщиною подібно до рідної мови, казки, пісні. Народні іграшки перевірені дитячою любов'ю до неї, дитячою грою. Народна іграшка несе в собі художню культуру народної творчості, розвиває самобутні риси естетики свого народу.

Культура іграшки - важливий елемент загальної культури нації. Колись у колыску ліворуч для доньки клали ляльку, для хлопчика праворуч - сопілку. За старими повір'ями, то були символічні атрибути - обереги, які прийшли з часів язичництва і мали в собі магічну силу. З давніх-давен діти робили собі іграшки самі - народ виховував майбутніх майстрів. А зараз діти буквально засипані масою дорогих іграшок. Вони яскраві, ефектні, але, як ми знаємо, швидко набридають і рідко стають улюбленими - дитячій фантазії до них нема що додати.

Українська народна іграшка здавна привертає увагу дослідників чарівним світом її образів, сповнених поезії та казковості, що

упродовж століть панували в уяві дітей, пробуджуючи фантазію і спонукаючи до творчості.

Народна іграшка повинна не тільки нести інформацію, а й бути естетичною, втілювати оригінальну ідею. Використання її у дитячому садку, сім'ї збагачує, урізноманітнює ігрову діяльність дітей, розширює сферу пізнання світу і свого народу, розвиває традиційні для національної, господарської, побутової культури навички. Дитина сприймає народну іграшку і як витвір мистецтва, що сприяє її духовному збагаченню. Отже, народна іграшка дає дитині те, чого не може дати сучасна іграшка. Існуючи поряд, вони доповнюють одна одну.

Більшість доступних нині іграшок із дерева належать до так званих акустично-механічних та рухливо-механічних іграшок. Це - деркачі, і фуркала, калатала, дерчаки, вітрячки, пташки на коліщатках з рухливими крильцями, візки, каруселі, коники на коліщатках.

З дерева роблять також дитячі меблі, посуд, тачечки, грабельки, музичні інструменти, пташок-свищиків декорованих різьбленим орнаментом півнів, коней, коней з вершниками тощо. І досі побутує традиційна дерев'яна рухливо-механічна іграшка "Коваль і ведмідь". Ці іграшки збереглися здебільшого в музеях та приватних зібраннях, однак їх і нині виробляють окремі майстри з Київщини, Полтавщини, Волині, Львівщини.

Дерево - матеріал, який у сільських умовах фактично завжди під рукою. Тому найбільше іграшок-саморобок роблять саме із дерева. Це свистки, мороки, візки, колиски, мініатюрний посуд, знаряддя праці, лялькові меблі і зброя.

За особливостями формування дерев'яні іграшки можна поділити на:

- іграшки виготовлені одним об'ємом з суцільного шматка дерева - вирізуванням, виточуванням;
- іграшки виготовлені з окремих частин, які попередньо обробляли також вирізуванням, виточуванням і з'єднували столярними прийомами.

У свою чергу, залежно від з'єднання іграшки поділяються на:

- нерухомі - іграшкові меблі, сани, скрипочки;
- рухомі - візочки, тачки, деркачі та інші.

При оздобленні дерев'яних іграшок, передусім враховували, приводну текстуру, й забарвлення дерева, які у кожної породи є своєрідними.

Переважно поверхню дерев'яних іграшок залишали чистою. Роль їхнього оздоблення виконували орнаментальні порізки. Для посилення художніх якостей та безпечності іграшок їхні поверхні натирали бджолиним воском, від нього вони набували гладкості і приємного матового блиску.

Своєрідністю вирізняється динамічна іграшка, що зображує пташок, які клюють зерна. Їхні умовно потрактовані фігурки, розташовані на круглій дощинці - основі, голівками до центру. Під дощинкою на нитках, прив'язаних до голівок, підвішена кулька, при похитуванні якої вони рухаються - то піднімаються вгору, то опускаються вниз, достовірно і в той же час гумористично нагадуючи метушливу поведку птахів.

До поширених типів звукових іграшок на Прикарпатті були поширені сопілки. Вони були ретельно витончені, прикрашені довкола тонкими різьбленими, або мальованими пасками. Іграшка - духовний образ ідеального життя, ідеального світу, це архетип уявлень про добро - справжнє чи уявне. Справжня іграшка стверджує добро й визначає розрізнення добра й зла. Іграшка ставить перед собою шляхетне виховне завдання - учити добру й красі, мудрості й співпереживанню.

Граючись дитина приєднується до етнонаціональної сфери образних уподобань, художніх особливостей, які водночас мовою свого змісту, розповідають про виробничо-господарську та святково-обрядову діяльність населення, тієї місцевості, того краю, який ця дитина згодом, коли стане дорослою людиною, усвідомить як рідний.

Отже, народна іграшка дає дитині те, чого не може дати сучасна іграшка. Існуючи поряд, вони доповнюють одна одну. Отже, іграшка - це не лише предмет гри, вона дуже багато може розповісти про історію своєї країни, про звичаї і традиції народу, про традиційний одяг наших предків та їх спосіб життя. З іграшкою пов'язано багато легенд і казок, вона вчить дитину, як правильно поводити себе, і навпаки - як не варто себе вести. Використання народної іграшки в процесі виховання допомагає дитині виявити себе у творчій справі та підштовхує її до активного і самостійного пошуку, допомагає зберегти національні українські традиції, а через іграшки навчити цього і дитину.

Лине українська пісня

Ганна ІВАНИЦЬКА, музичний керівник

Враховуючи, що дошкільний вік є особливо перспективним в розвитку музичного сприймання, необхідне достатнє музичне навантаження на пам'ять дітей. Воно створює запас вражень і формування у дітей інтересу до народної музики.

Музично-естетичний смак буде розвиватися більш успішно тоді, коли дітей будуть навчати слухати, співати, аналізувати свою народну музику. Тому широке використання музики свого народу в навчанні у дітей дошкільного віку підвищує рівень їх музичного сприймання, яке має більш осмислене, емоційне, що виявляється в стійкій, постійній увазі дітей до занять, в намаганні більше дізнатися про творчість різних композиторів, частіше слухати рідну музику.

Важливо налагодити музично-виховну роботу, і перш за все, сприяти розвиткові дитячої художньої самодіяльності.

Повсякденна турбота про естетичне виховання дітей - це спільна справа садочка, сім'ї, громадськості. Адже майбутнє мистецтва багато в чому залежить від того як нові покоління оцінять великі творіння музичної культури минулого і сучасного. Тому педагогіка вважає музичну народну творчість однією з найважливіших основ системи музичного виховання.

Народна пісня - має виняткову роль в правильному, бережливому формуванні дитячих голосів. Тому вивчення музичного фольклору має велике значення в музично-естетичному вихованні підростаючого покоління.

Збувається прадавня мрія українського народу бути господарем своєї долі, вийти вільною і достойною нацією на терен світової культури, стати в ряд передових країн світу. Відродження України, її духовності, неможливе без рідної пісні, яка жила вічно з нашим багатостраждальним народом, і дійшла до нас як найдорогоцінніший скарб, що підтримував українця протягом всього його життя та передавався у спадок з покоління в покоління.

Українська пісня пройшла випробовування на невмирущість і зараз чарує мільйони людських сердець, сіяючи

дивовижною чудо квіткою у різнобарвному вінку світової народної творчості.

Народна пісня відіграє велике значення і в музично-естетичному вихованні. Не забуваймо, що діти - майбутнє нашої вітчизни, і для них, ми зобов'язані повертати втрачені сторінки історії, зокрема пісенної, відкрити доступ до невичерпного джерела народної мудрості, яке надасть молоді сили і наснаги, стане добрим радником і дороговказом до нової, вільної, незалежної, соборної України.

Пропоную вашій увазі сценарій народного свята.

Сценарій народного свята до Дня Івана Купала «У пошуках цвіту напороті»

Красна Дівця заходить під українську народну музику:

Здрастуйте, дітки! Здрастуйте, малесенькі!
Дивлюся, ви вже всі зібралися.
Так і я прийшла, не запізнилася.
До свята збиралася,
Вінок плела, вбиралася.
Адже свято сьогодні не просте.
Свято чарівне, кольорове.
В честь батюшки нашого
Івана Купала славного!

Танок дівчат

Красна Дівця:

Сьогодні свято вогню, води і матінки Землі!
Купала — найдавніше свято подяки сонця,
зрілості літа і зеленого косовиці. На святі
цьому служить прикрасою береза. Та ось і
вона, стоїть і чекає, коли ми її вберемо.

Берізка, радуйся,

Зелена радій.

До тебе дітлахи йдуть.

Славні йдуть.

Завивати вінки йдуть.

*Дівчина пропонує дітям стати в хоровод і
заспівати пісню «Во поле береза стояла».*

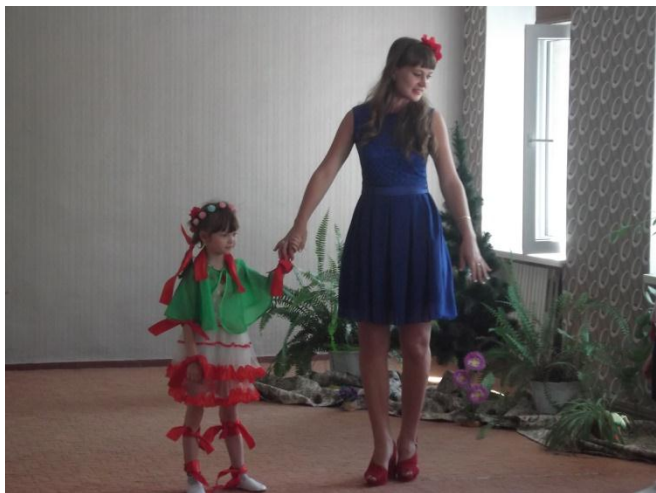
Красна Дівця:

Не будемо березоньку ламати,

Краще будемо берізку прикрашати!

*Підходять до берези, прикрашають
кольоровими стрічками.*

Красна Дівця:

Ну ось, все готово, а самого господаря свята немає. *(Вдивляється у даль)*

Приїхав Купаленко

На сімдесят візках.

Привіз нам Купаленко

Добра, здоров'я, багатства, почесі!

Звучить українська народна мелодія, з'являється Іван Купала. В руці свіча палаюча, і гілка верби (купаїло). Обходить всіх дітей.

Красна Дівця:

Здрастуй, Купала, наш веселий!

Князюшка наш річний добрий!

Іван Купала:

Здрастуй, Дівчино Красна,

Здрастуйте, діточки малі!

А ось і я — сам Іван Купала.

Ще мене називають - кольоровим, магічним, веселим.

Я люблю вогонь, воду і землю — матінку нашу. І сьогодні — свято всіх цих стихій! Сьогодні треба веселитися, співати пісні, гратися. Я прийшов до вас з вогнем — земною подобою сонця. З ним я буду вас очищати. Живіть в здоров'ї, будьте веселі й багаті *(обходить з вогнем дітей)*.

А тепер окроплю водою. Вода сьогодні цілюща, в ній купалося сонце.

Окроплює з допомогою гілки верби.

Щоб здорові були, багато років жили!

Сьогодні день сповнений чарів. У мій день шепочуться дерева, розмовляють рослини. А найголовніше чудо — це квітка папороті. Вона розквітає тільки раз у році. А хто знайде її, той буде щасливий і знайде скарб. Але до цієї квітки шлях важкий, потрібно подолати багато перешкод. Та й підійти до нього нелегко, так як його охороняють нечисті сили. А ось і вони!

Іван Купала:

А чому це ви сюди прийшли? Ваша справа — квітку охороняти!

Баба Яга:

Так, цікава справа, самі тут веселитися зібралися, а нам квітку охороняти. Нудьга яка! Тоді і вам тут нічого робити! Не буде вам веселощів. Ми вам свято зіпсуємо. Ось так-то.

Лісовик:

Так, так. Або нас до себе приймайте, або веселощів вам не бачити, як власних вух. Ха-ха-ха!

Баба Яга:

Так, ми удвох добре повеселимося, а вам зараз такого покажемо, що розбіжестеся звідси без оглядки, тільки блиснуть п'ятки. У-гу-гу! *Замахується мітлою.*

Іван Купала:

Досить вам дітей лякати. Вони не з лякливих будуть, та до того ж з собою обереги принесли,

он які сплели віночки. Не страшна їм нечиста сила. Це ви повинні боятися.

Баба Яга і Лісовик:

Чур, чур, чур! *(трясуться)*. Приберіть їх подалі. Добре, ми не будемо вам заважати, а можна з вами пограти. Тільки не виганяйте! Нам так нудно в цьому лісі, а з вами буде весело!

Іван Купала:

Ну так і бути, залишайтеся. А діти наші знають гру і хочуть пограти з Бабою Ягою.

Гра «Перегони на мітлах»

Лісовик:

Ой, мені так сподобалося, що я хочу в свою гру пограти.

Гра «Спіймай мене»

Красна Дівця:

А я дуже люблю танцювати, нуж бо, дівчатка — красуні, затанцюйте нам танок.

Танок дівчат з вінками

Іван Купала:

Ну, молодці, повеселилися, попустували, а тепер відпочиньте, а я перевірю, чи вмієте ви загадки відгадувати. Загадки не прості...

Загадки

В небі ластівка летить,
З вітром листя шелестить,
Воду п'є лелека.
Сонце палить. Спека.
Дозріває жито.
Яка пора це? **(Літо)**
Пахне грядка невеличка —
Швидко вирости сестрички, —
Чепурушки круглолиці
Заховались у травиці.
Чорні крапочки на личках...
Здогадалися?... **(Сунічки)**

Сонечко в траві зійшло,
Усміхнулось, розцвіло.
Згодом стало біле - біле
І за вітром полетіло. **(Кульбабка)**

Шипить, злиться, води боїться. **(Вогонь)**

Наче сонця серединка,
Пелюстків біла хустинка.
Знає бджілка і мурашка,
Що звать квіточку ... **(Ромашка)**

Стрімко вибігли на гору
Дві подружки білорікі.
Дощик їм полоще кіски,
Звуть тих подружок... **(Берізки)**

Іван Купала:

Ну, а зараз всім малятам треба стрибнути через вогонь, очиститися від недуги, набратися сили, здоров'я. Готові?

Стрибки через «багаття»

Проводяться водно — спортивні естафети.

Гра «Водонеси»

Гра «Мильні бульбашки»

Іван Купала:

Ну от, наші малята виявилися такими спритними, винахідливими, вмілими, перебороли всі перешкоди. Напевно ти, Баба Яга, і ти, Лісовику, покажете їм дорогу до папоротника.

Під музику ідуть.

Баба Яга:

А ось і квітка, ми до неї дійшли і подивіться як гарно вона цвіте.

Діти милуються.

А значить, ми будемо щасливі і здорові.

Іван Купала пропонує опустити на воду (басейн) вінки. Наприкінці проводиться загальний танок під українську народну музику. Діти отримують частування з коробки, яку знайшли під квіткою.

Іван Купала прощається до наступного року, а Баба Яга і Лісовик відлітають на Лису гору.

Свято: «Вишиванка моя, вишиванка»

Василь КИРИЛЬЧЕНКО, музичний керівник
Тамара ГАВРИЛОВА, вихователь

ВИШИВАНКА – національна святиня, бо символізує собою і несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь - зв'язок, що не переривається віками. Вишиванку передають з роду в рід, зберігають як безцінну реліквію. За формою – це біла вишита сорочка, виготовлена з лляного чи конопляного полотна домашньої роботи.

Вона – символ здоров'я і краси, щасливої долі і родинної пам'яті, любові і вірності.

Мета: ознайомити дітей з традиціями рідного краю, розширити уявлення про вишиванку, як вид мистецтва, про її значення у житті українців; виховувати любов до національних традицій, до краси і гармонії навколишнього світу; повагу до старшого покоління, шанобливе ставлення до людей праці; почуття національної гордості; сприяти розвитку естетичного смаку та творчого мислення.

Ведуча:

Доброго дня всім, хто тут зібрався нині!
Доброго дня всім, хто в гості завітав!
Доброго дня, великій цій родині!
Шановні гості, вітаємо ми вас!
Сьогодні свято вишиванки.

Вишиванка – це наша національна гордість. Ще з сивої давнини відомо, що вишита сорочка є символом здоров'я та краси, оберегом щасливої долі та родової пам'яті. За традицією вишита сорочка передавалася з покоління в покоління, з роду в рід, як родинна реліквія. Цей український обертг пройшов крізь віки і нині символізує

чистоту почуттів, глибину безмежної любові до Батьківщини.

Діти:

Знову з вечора до ранку,
У зимові вечори,
Вишивала вишиванку
Люба матінка мені.
Мама казочку розшила,
Я сорочку одягла.
Подивіться, яка гарна
Україночка мала.
Клала хрестики дрібненькі
В різнобарвні кольори.
Вишиваночка чудова,
Так сподобалась мені.
Я звернулась до матусі,
Щоб навчила вишивати.
Буду лялечці Марусі
Вишиванку вишивати.

Ведуча:

Українська вишиванка, як і українська пісня є знаковою для нашої української культури. Це один з найдавніших видів народної творчості.

Прагнення прикрасити свій одяг, свій дім, завжди було властиве людині.

Візерунок на вишиванці залежить від того, кому вона призначається: батькові чи братові, нареченому чи другові, парубку чи одруженому – кожному вручалась вишита сорочка з візерунком відповідної символіки.

Моя вишиванка, червона калина,
Ти символ Вітчизни з прадавніх віків.

Моя вишиванка – душа України
І зірка яскрава для дочок, синів.

Українська народна пісня «Вишивала дівчина вишиванку».

Ведуча: Споконвіку українці шанували одяг, а особливо вишиту сорочку. Наші пращури вірили, що вона захищає людину не лише від негоди, а й від ворожих стріл. Вважалося, що сорочка, яка прилягає до тіла, є провідником прихованої у людини магічної сили, і водночас – це й оберіг. Невтомні руки матері і бабусі вишивали барвисті сорочки для доні й сина, вплітаючи в чудові візерунки свої найкращі побажання – здоров'я, щастя, злагоди.

Діти:

Мама вишила мені
Квітами сорочку.
Квіти гарні – весняні,
На, вдягай, синочку.
В нитці сонце золоте,
Пелюстки багрянні.
Ласка мамина цвіте
В тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
Швидко одягнуся.
Підійду і обійму
Я свою матусю.

Українська народна пісня «Мамина сорочка».

Гра «Прикрашаємо сорочку»

(Діти стають в дві команди і за зразком прикрашають сорочку).

Діти:

А на вишивці, мов на вишенці
Спілі ягоди, хоч збирай.
А на вишивці дивні китиці,
Цвіту ніжного барвограй.
І проміниться та ще й міниться
Скрізь на вишивці дивосвіт.
Бо залишився на цій вишивці
Рук бабусиних теплий слід.

Ведуча:

Ми не уявляємо доброї бабусиної хати без прикрас – вишиванок та рушників. Коли заходимо до оселі, а в ній, як у вінку всі стіни цвітуть. У чарівну силу рушника вірили, як у доброго чародія, що оберігає від усякого лиха. Рушник – це оберіг української оселі.

Українська народна пісня «Бабусина вишиванка».

Діти: Рушничок – це дому оберіг,
Він вишитий усякими нитками,
Спокон віків родину він беріг,
Бо вишитий матусеньки руками.
Ой, вишиванки мої любі,
Я вас вишиваю,
Бо сподобатись усім
Думки не лишаю.
Щоб сміялася сорочка
Гарними квітами,
Щоб пишалася країна
Своїми майстрами.

Українська народна пісня «Ой, рушник, рушничок».

Гра «Рушничок».

(Діти стають в коло та під музику передають один одному рушничок, на кому музика зупинилась, той виходить в центр кола і танцює).

Діти: Дивлюся я мовчки на рушник,
Що мама вишивала,
І чую – гуси зняли крик,
Зозуля закувала.
Знов чорнобровці зацвіли,
Запахла рута- м`ята,
Десть тихо бджоли загули,
Всміхнулась рідна мати.
І біль із серця раптом зник
Так тепло. Тепло стало...
Цілую мовчки той рушник,
Що мати вишивала.

Український танок «Козачата».

Ведуча:

Ми повинні пам'ятати, що народна вишивка - це мистецтво, яке постійно розвивається. Це величезне багатство, створене протягом віків тисячами безіменних талановитих народних майстринь. Наше завдання - не розгубити його, передати це живе іскристе диво наступним поколінням.

Діти:

Мереживом виткане наше життя,
Душею свій час відчуваєш.
І буде настільки цікавим буття,
Які в нього нитки вплітаєш.
Хай сміється доля журавлина,
Поля розлогі колосом цвітуть,
Нехай червоні ягоди калини
Щасливу вашу осявають путь.

Українська народна пісня «Калина».

Ведуча:

Нехай пісні слова милозвучні
Для вас лунають знов і знов.
Хай будуть в серці нерозлучні
Добро, надія, віра і любов.
Нехай вам сміється доля журавлина,
Поля розлогі колосом цвітуть.
Нехай червоні ягоди калини
На вишиванках осявають путь.

А зараз щиро запрошуємо вас
поринути в прекрасний світ народної
вишиванки.

Парад вишиванок. Фонограма «На щастя, на долю» (Мозговий).

Участь дошкільного навчального закладу № 9 «Ромашка» у міській ярмарці «Мирноградська осінь».

Гості та мешканці міста завітали в «Ромашкову хату», де на них чекали смачні страви та ласощі.

Щедрі господині щиро зазивали на гостину, ділилися гарним настроєм та широкими посмішками.

Етнопеддагогіка
в ДНЗ № 9
«Ромашка»

